Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893
„СВОБОДА“
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA“
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ВІВТОРОК, 23-го ВЕРЕСНЯ 1919. Ч. 113. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. TUESDAY, SEPTEMBER 23, 1919. No. 113.

СТРАЙК У ФАБРИКАХ ЗЕЛІЗА РОЗПОЧАВ СЯ.

Головна рада радить над услівями договору в справі Галичини.

Большевицькі війска розпочали новий наступ на Київ.

Галицько-українські війска мали на жадане Денікіна опорожнити Київ.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ РАДИТЬ НАД СПРАВОЮ ГАЛИЧИНИ.

Головній раді предложено услівя договору між аліянтами і Польщею в справі Галичини.

ПАРИЖ, 19. вересня. — На нинішнім засіданю головної ради мирової конференції предложено услівя договору, який має бути заключений між аліянтами і Польщею в справі будучого стану Галичини.

НАДІЮТЬ СЯ НОВОЇ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА УКРАЇНІ.

Румунія громадить війска здовж Дністра.

ЖЕНЕВА, 19. вересня. — Румунія нагромаджує над Дністром свої війска, які були розкинені в полудневій Росії, бо сподіють ся нової большевицької революції на Україні.

Доносять, що з Трансильванії прибуло 50.000 румунського війска над границю Бесарабії.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ВІЙСКА РОЗПОЧАЛИ ЗНОВА НАСТУП НА КИЇВ.

Візискали по завзятій боротьбі Козелець, на північний схід від Києва.

ЛОНДОН, 20. вересня. — Одержані вісти доносять, що большевицькі війска, які розпочали знова наступ на Київ, відзискали по завзятій битві з військами ґен. Денікіна Козелець, на північний схід від Києва.

Армія добровольців ґен. Денікіна посуваєть ся постійно наперед на північний схід від Харкова.

НА ЖАДАНЄ ҐЕН. ДЕНІКІНА УКРАЇНСЬКІ ВІЙСКА ОПОРОЖНИЛИ КИЇВ.

Галицько-українські війска ведуть воєнні операції незалежно від. ґен. Петлюри.

(Після кореспонденції Гаролда Віліямса).

РОСТІВ НАД ДОНОМ, 8. вересня. — Цікава ситуація розвиваєть ся під теперішну пору на західнім фронті, де приходить до стрічи між армією російських добровольців (ґен. Денікіна) а бандою (?!!) Петлюри. Треба надіятись, що армія добровольців небавом получить ся з польськими і румунськими війсками. Приязне уложенє відносин з Поляками і Румунами є можливе, але воно є неможливе з Петлюрою, якого тут вважають орудєм німецької інтриґи.

Ґалицькі війска, які війшли були до Києва рівночасно з армією добровольців, заявили через свого команданта, ґенерала Кравса, що вони ділають зовсім незалежно від Петлюри. На жаданє команданта армії добровольців, ґен. Бредова, ґен. Кравс уступив зі своїми війсками на захід від Києва.

ҐЕН. ДЕНІКІН МАЄ НАМІР РОЗПОЧАТИ З УКРАЇНИ НАСТУП НА МОСКВУ.

Після заяви російського ґен. Гермонііюса Київ і Одеса находять ся в руках ґен. Денікіна.

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — Ґен. Едвард Гермоніюс, який від початку війни аж до часу упадку Керенського був головою російської комісії в Лондоні для достави воєнних матеріялів, прибув вчера до Вашінґтону, щоби помагати російському амбасадорови в справах, які дотичать достави воєнних матеріялів, і в справах економічних. На конференції російських провідників в Парижи ґен. Гермоніюс зістав іменований шефом комісії для достави воєнних матеріялів всім російським правительствам, які борють ся проти большевиків.

Ґен. Гермоніюс заявляє, що сила большевиків слабне та що найважнійшим воєнним кроком в недалекій будучности буде наступ на Петроґрад, осередок большевицької діяльности.

Ґен. Гермоніюс каже, що причиною невдачі сибірської армії адм. Колчака був цілковитий брак воєнних матеріялів, але тепер сей брак в части усунено і армія омського правительства готовить ся до нового наступу.

Найсильнійшою зі всіх протибольшевицьких орґанізацій є позиція ґен. Денікіна, заявляє дальше ґен. Ґермоніюс. Ґен. Денікін має у своїм посіданю Київ і Одесу та займає найважнійші місцевости, які пособляють його наступови на Москву.

Ґен. Денікін переніс свій осідок до Ростова над Доном.

РОСТОВ НАД ДОНОМ, 8, вересня. — Ґен. Денікін переніс головну кватиру свого штабу і осідок свого правительства до Ростова над Доном.

Власть ґен. Денікіна розпростираєєть ся не лише над областями козацькими Донщини і Кубанщини, але також над великою територією між Волґою і Дніпром. Під його командою находять ся нині побереже Чорного моря між Ґрузією і Бесарабією, в його руках находять ся нині важні міста, як Київ, Харків і Одеса. Підчас коли сам штаб ґен. Денікіна перебуває в спокійнім Таґанрозі (на полудне від Ростова), то політична рада вибрала на осідок гамірний Ростів.

Ростів є нині осередком змагань і праці в цїли відбудованя нової Росії. Коли між кубанськими козацькими почали проявляти ся зразу сепаристичні змаганя політичні, то донські козаки, домагаючи ся лише льокальної автономії, стали головною підпорою ідеї зединеної Росії. Але в останних часах кубанські провідники в части під впливом свого народа, в части під впливом донських козаків, змінили своє становище і нині підпирають змаганя ґен. Денікіна, який хоче утворити правительство на ширшій підставі, в якім були би заступлені козацькі области і всі провінції Росії. Вже уложено головні принципи для реорґанізації російського правительства і в коротнкім часі буде ухвалена провізорична конституція зі ширшою автономією для областий і країв.

В Києві розстріляно членів польської комісії і посольства.

Польська телеґрафічна аґенція подає на підставі „Ізвестій“, урядового орґану київських большевиків, слідуючі вісти:

В Києві розстріляно: Перцавет-Солтана, президента польської виконучої комісії на Руси, під закидом шпигунства в користь польського війска; Стемиковского з причини найденя у нього леґітимації, яка стверджувала його приналежність до польського війска; д-ра Новіцкого за „протиреволюційну акцію і прихильність до польського війска“; За тесаме покарано смертию інжиніра Домбровского.

Дальше подають „Ізвестія“, що покарано смертию через розстріляне також чотирох урядників бувшого польського посольства в Києві.

Люди, які прибули в останних часах з України, оповідають, що большевицькі власти увязнили на Україні поверх 6.000 Поляків. З того числа 600 утікло. Часть увязнених находять ся в глибині Росії, решту уміщено у вязницях в Києві.

Серед увязнених в Києві находять ся: др. Янковскі, ректор польського університету в Києві, Зофія Жукевич, предсідательку польської ради в Києві, і всі попи римсько-католицької віри.

Всі римсько-католицькі костели в Києві большевицькі власти закрили.

В ІТАЛІЇ.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВИСЛАЛО Д'АНУНЦІЄВИ УЛЬТИМАТ.

Зажадано, щоби він в протягу 24 годин піддав ся.

РИМ, 20. вересня. — Італійське правительство вислало до д'Анунція ультимат, в якім його візвано, щоби в протягу 24 годин зложив оруже. В противнім случаю правительство видасть відповідні військові зарядженя, щоби його силою приневолити до послуху.

Представники аліянтів, які перенесли ся з Фюме до Абації, відбули спільну нараду над справою Фюме і вислали звіт до мирової конференції в Парижи.

Д'Анунціо увязнив адмірала.

ЛОНДОН, 19. вересня. — З Парижа доносять, що капітан д'Анунціо казав увязнити адм. Касанову, який прибув до Фюме, щоби обняти команду над воєнними кораблями.

Велика товпа народа приглядала ся, коли адмірала увязнено і відпроваджено на замок. Д'Анунціо заявив, що всі моряки у Фюме зголосили ся під його команду.

Д'Анунціо рекрутує нові війска.

МЕДІОЛЯН, 20. вересня. — Соціялістична часопись „Пополо д'Італія“ доносить, що д'Анунціо має тепер під своєю командою 20.000 війска, але не має гроший. Д'Анунціо видав відозву до італійського народа, в якій просить о матеріяльну поміч на оборону Фюме.

Американські моряки мали висісти в околиці Фюме.

ЛОНДОН, 21. вересня. — Телеґрама з Медіоляну доносить, що відділ американських моряків висів на побереже в Букарі, 5 миль на схід від Фюме.

В ПОЛЬЩІ.

МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НЕ ПОДОБАЄТЬ СЯ ЗАБОРЧА ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ.

Аліянти відмовлять Польщі помочи, коли її війска не здержать дальшого наступу в глиб Росії.

ПАРИЖ, 18. вересня. — Головна рада мирової конференції візве в протягу кількох днів Польщу, щоби здержала дальші воєнні операції проти російських большевиків. Після гадки, яка панує в кругах мирової конференції, польські війска посунули ся в глиб Росії дальше ніж сього вимагала би потреба самооборони перед большевиками. В деяких місцях польські війска находять ся у віддаленю 200 миль від границь Польщі.

Аліянти дадуть Польщі до пізнаня, що вона, находячи ся дальше на воєнній стопі, не може числити на фінансову поміч. Жадна держава, ані Америка ані Франція ані Анґлія, не хочуть фінансувати війни Поляків, хоч би вона була ведена лише проти большевиків.

В кругах мирової конференції панує переконанє, що Польща може лише тимчасово задержати у своїх руках територію, здобуту від большевиків. З другої однак сторони богато польських провідників є за тим, щоби Польща задержала всі землі, заняті від большевиків.

Приятелі Польщі радять їй заперестати дальші воєнні операції і посьвятити свої сили мирній праці. Вони перестерігають Польщу, що веденє дальшої війни спричинить внутрішну економічну крізу. Вже Герберт Гувер звертав увагу польського правительства, що воно мусить припинити воєнні операції, щоби зелізниці, які нині служать майже виключно для перевозу війск і амуніції, ужито для перевозу средств поживи і сирих матеріялів, без яких відбудова промислу є неможлива.

Очевидно, що таке рішене приняли би Ленін і Троцький з радостию, бо польські війска найуспішнійше борють ся доси проти большевиків. В мирових кругах приймаєть ся щораз більше переконанє, щоби Росію полишити зовсім в спокою. Нема сумніву, що американські мирові делеґати зовсім рішучо зажадають від Польщі здержаня дальших воєнних операцій проти Росії. І голос американських делеґатів буде мати, як надіють ся, рішучий вплив тим більше, що Польща, яка потребує видатної помочи фінансової, числить головно на Злучені Держави.

Польща дістане небавом воєнну фльоту.

ЛОНДОН, 19. вересня. — З польських кругів доносять, що сейчас по затвердженю мирового договору з Німеччиною буде утворена польська фльота. Вона буде складати ся на разі з 4 кружляків і 12 торпедовців.

Залога кораблів буде числити 3.500 моряків і 150 офіцирів. Адмірал Порескі обійме головну команду над фльотою.

Поляки освободили трох чорносотенних епископів.

СТОКГОЛЬМ, 15. серпня. — Правительство Падеревского освободило трох російських епископів, Евлоґія, Антонія і Нікодима, які були інтерновані в Кракові. Епископ Евлоґій був свого часу послом з Холмщини до державної думи. Всі повисше згадані епископи стояли на чолі так званого „воєвничого православія“.

Всі три виїхали через Румунію в „царство“ ґен. Денікіна.

В РОСІЇ.

Колчак переніс свій осідок з Омска до Новониколаєвска.

ВАШІНҐТОН, 20. вересня. — З Гельзінґфорсу доносять, що адм. Колчак переніс свою столицю з Омска до Новониколаєвска.

В Москві проголошено воєнний стан.

ҐЕЛЬЗІНҐФОРС, 20. вересня. — Вісти, одержані з Петроґраду, доносять, що савєтське правительство проголосило в Москві воєнний стан з приводу небезпеки, яка грозить зі сторони армії ґен. Камонтова.

Петроґрадська „Правда“ оголосила відозву, видану савєтським правительством, в якій говорить ся, що ґен. Камонтов, заявши Тамбов, робить зусиля викликати нелад на задах большевицької армії через нищене мостів і поменьщих відділів большевицької армії. Савєтське правительство взиває тому до великої осторожности та переведеня всяких зарядженъ, щоби охоронити від здобутя Москву.

Замах на житє двох ґенералів Денікіна.

ТИФЛІС, 18. вересня. — На самохід, яким їхали російський ґенерал Буратов, представник ґен. Денікіна в Ґрузії, і грузинський ґенерал Одеселедідзе, кинено бомбу. Оба ґенерали є тяжко ранені.

Заходить підозрінє, що замах був переведений прихильниками большевиків.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК У ФАБРИКАХ ЗЕЛІЗА РОЗПОЧАВ СЯ.

Поліція розганяє силою робітничі віча.

ПІТСБУРҐ, 21. вересня. — Великий страйк у фабриках зеліза розпочав ся.

Нині пополудни впали перші стріли, коли в Клертон, Па., поліція напала на збори робітників, увязнюючи бесідника і 16 инших осіб. Богато осіб ранених.

Поліція зробила також напад на збори робітників в Мікіспорт, Па., розганяючи силою збори і арештуючи двох провідників.

Стейтова міліція, вповні зоружена, патролює всі місцевости, які є положені в окрузі продукції зеліза і сталї.

Богато фабрик утворило свої приватні поліції, а деякі фабрики зістали обведені кільчастим дротом, наповненим електрикою, щоби охоронити їх перед нападом робітників.

Доперва завтрішні рапорти виявлять силу солідарности робітників.

РОБІТНИКИ НЕ БУДУТЬ ЛАДУВАТИ ВОЄННИХ МАТЕРІЯЛІВ ДЛЯ КОЛЧАКА.

Заявляють, що се противить ся постановам в справах робітників, які находять ся в мировім договорі.

СІЄТЕЛ, Ваш., 19. вересня. — Юнія робітників, які працюють при ладованю кораблїв, мала видати до своїх членів приказ, щоби не ладували оружа і амуніції, призначених на Сибір для армії адм. Колчака.

Робітнича юнія заявила, що ладованє такого товару противить ся постановам, які відносять ся до робітничих справ, а які є обняті мировим договором.

КОПАЛЬНІ УГЛЯ МАЮТЬ СТАТИ ВЛАСНОСТИЮ ЦІЛОГО СЬВІТА.

Брак угля спричинить в Европі велику крізу.

ЛОНДОН, 19. вересня. — З Берліна доносять, що Герберт Гувер, голова міжаліянтської ратункової комісії, предложить в короткім часї міжаліянтській економічній комісії плян в справі зінтернаціоналізованя продукції угля в цілім сьвіті.

Герберт Гувер, відізджаючи з Европи до Америки, заковів, що продукція угля є недостаточна та що се спричинить в Европі в зимі величезну нужду.

У ФРАНЦІЇ.

ПОБІДА ЛІВИХ НА РОБІТНИЧІМ КОНҐРЕСІ У ФРАНЦІЇ.

Конґрес заявив ся проти „реакціонерської політики аліянтів“.

ЛІОН (Франція), 20. вересня. — На кінцевім засіданю конґресу робітничих орґанізацій принято резолюцію, яка містить в собі програму зорганізованого робітництва у Франції. Резолюція була ухвалена великою більшостию голосів.

Робітники зажадали, як се виказує зміст ухваленої ними резолюції, удержавленя промислу під контролею продуцентів і консументів, як також удержавленя средств транспортових (зелізниць, водних доріг і кораблїв), копалень, водної сили і банків.

Конґрес потвердив солідарність французьких робітників з російською революцією і поручив екзекутивному комітетови візвати юнії транспортових робітників, щоби вони відказали ся ладувати воєнні матеріяли, призначені для війск Колчака і Денікіна.

Конґрес осудив вкінци дуже остро „реакціонерську політику аліянтів“ і зажадав безпроволочного мира з російськими революціонерами.

Секретар союза юній, Л. Жуо, і инші провідники заявляють, що ухваленє такиж резолюцій означає цілковиту побіду крайних елементів. Несповненє домагань означає безпроволочне розпочатє революції.

НА УГОРЩИНІ.

На Угорщині згинуло підчас погромів 15.000 Жидів.

БУДАПЕШТ, 20. вересня. — Вісти з Будапешту доносять, що погроми проти Жидів на Угорщині можна порівнати хиба з різнею Вірмен Турками.

Одержані нині вісти доносять, що погроми є зорганізовані білими ґвардіями. Підчас погромів мало згинути поверх 15.000 Жидів.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business Manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31. 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ ВІД ПОЛЬСЬКОГО ЗЛОЧИННОГО НАЇЗДУ!

СКЛИКУЙТЕ ВІЧА, ЗБОРИ І ДЕМОНСТРАЦІЇ В ОБОРОНІ НАПАДЕНОЇ ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛИКИ!

ПІВТОРА МІЛІОНА УКРАЇНЦІВ З ГАЛИЧИНИ, КОТРІ ТЕПЕР ЖИВУТЬ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ, В КАНАДІ, БРАЗИЛІЇ Й АРГЕНТИНІ НЕХАЙ СТАНЕ ЯК ОДНА ГРОМАДА В ОБОРОНІ НАПАДЕНОГО ТА ОБРАБОВАНОГО НАШОГО РІДНОГО КРАЮ!

СЬВІТ МОВЧИТЬ НА ВЕЛИКУ КРИВДУ ЗАПОДІЯНУ НАШОМУ РІДНОМУ КРАЄВИ, АЛЕ МИ НЕ МОЖЕМО МОВЧАТИ І НЕ БУДЕМО!

УКРАЇНСЬКИЙ ПРОТЕСТ ПРОТИ ВИДАЧІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПОЛЬСЬКІ РУКИ.

Український міністер закордонних справ, **д. Володимир Темницький,** вислав в імени правительства Української Народньої Республіки ноту до голови мирової конференції, Клєманса, з протестом проти признання права Полякам завести у Східній Галичині цивільну управу.

В протесті доказуєть ся історичними і правними арґументами, що Поляки не мають ніякого управнення до сього, щоб їм давати порученє берегти східногалицьку людність перед большевизмом, якого там ані не було ані нема.

Нота вичисляє й описує дальше всі насильства Поляків у східній Галичині і кінчить ся заявою, що голосуваннє переведене при таких обставинах Поляками не може бути свобідним висказом волі народа і тому український народ на се не згодить ся.

Подібний протест перед Найвисшою Радою в Парижи заложив і уповноважнений диктатор Західної Области Української Народньої Республіки, **др. Евген Петрушевич.** Сей протест кінчить ся такими словами:

Вершком усіх вичислених (у ноті) злочинів треба вважати офіціяльне повідомленнє з польського боку, що Поляки інтернували всю українську інтеліґенцію. Одначе Найвисша Рада дозволила сій воюючій стороні успокоїти край, що рівняєть ся із його знищенем.

Завважуємо дальше, що **Польща, се наш історичний ворог,** з яким ми боремо ся від століть; що Польща не має стало функціонуючого апарату і означених границь, так що не може вважатись упорядкованою державою. А всетаки Полякам віддано мандат, знищити наш бідний край, що останними силами своїх синів охоронив Европу перед большевиками?

На основі засади „треба вислухати і противну сторону" просимо бодай тепер по проголошеню засуду, негайно вислати комісію, яка під проводом наших делеґатів **сконстатувала би польські звірства, яких у такій мірі не могли-б допуститись навіть большевицькі банди.**

В кождім випадку маю честь заявити, що весь український народ і його армія вести-муть далі до останної каплі крови боротьбу за свою державу проти польських наїзників. Рівночасно зазначую в сьому протесті проти мандату, який віддано польським катам для знищеня української землї, що відповідальність за наслідки сього страшного вироку Найвисшої Ради, який видано, не вислухавши обох воюючих сторін, упаде не на мене.

ПОЛЯКИ ЗАВОДЯТЬ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ПАНЩИНУ.

Польський щоденник „Напшуд" оголошує розпорядок польського повітового комітету у Заліщиках, який зносить усі розпорядки українських властий в земельній справі і заводить примусові роботи на панських ланах як за давних, кріпацьких часів.

Селяни мусять на приказ начальника громади являтись до роботи у поли і дістають за те ледви десятий сніп. Хлібороби мусять давати власні плуги і вози та коні і дістають за звоженнє збіжа тільки 3—4 корони.

Хлібороби мусять віддати панам, яких ґрунти вони засіяли, половину жнива. Коли поле лежало облогом, селяни мають дати дідичеви відшкодоване. За всі шкоди відповідає солідарно ціла громада. Хто пас худобу на панськім пасовиску, мусить заплатити до 8 днів по 200 корон за кожду штуку.

Селяни відповідають також за панську худобу після стану з 1. цьвітня 1919 р.

Крім сього селянам не вільно продавати худоби без дозволу польського повітового комітету, а хто би поважив ся се зробити, мусить заплатити по 1.000 корон від штуки.

З поворотом польського панованя вертає скоро і старий панщизняний (кріпацький) лад.

ЩО БУДЕ З БУКОВИНОЮ?

Про будучину Буковини маємо дві суперечні вісти з румунських жерел.

І так румунська ґазета „Вікторуль" доносить, що згідно з умовою з 1916 року Румуни дістануть тільки полудневу частину Буковини на полудне від Прута з містом Чернівцями. Чисто українська частина Буковини між Прутом і Дністром буде прилучена до східної Галичини і віддана під тимчасову управу Поляків.

Противно доносить букарештенська аґентура „Дація", що мирова конференція відкинула домагання України в справі Буковини так, що ціла Буковина дістанеть ся Румунії.

КИЇВ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ПАНОВАНЄМ.

(З віденського тижневника „Український Прапор", з 27. серпня 1919).

В німецькій часописї „Кельніше Цайтунг" якийсь повернувший на днях із Києва купець подає ось які подробиці про відносини в столиці України під большевицьким панованєм: Большевики увійшли до Києва в перших початках лютого. Зараз по приході савєтської армії проголошено в місті воєнний стан. Уступаючі війска Директорії затопили всі важнійші касарні. Тому большевики поселились по ріжних київських домах, забираючи одно мешканє на 20 до 25 чоловік і зажадали від власників доброго харчу. Коли сї не давали або не могли дати, большевики забирали з хат домову обстанову, — книжки, меблї, вази й т. и. та продавали. Банки всї обсаджено. На місто наложено контрибуцію у висоті 200 міліонів рублів. По якімось часі вийшов розпорядок, на основі якого всї мешканцї домів мали забратись зі своїх домівок найдалї до 24 годин, причім вільно їм було взяти зі собою тільки ліжко і постіль. На домах порозліплювано величезні оповістки з написями: „Мир хатам, війна палатам!" По місті всюди кольосальних розмірів афіші, розкрашені здебільшого футуристичним способом на червоно, які взивають до вступлюваня в савєтську армію; заповідають всїлякі большевицькі манїфестації й т. и. Всї склепи, фабрики, банки, аптики, кіна й театри знаціоналїзовано. На міщанство накладають савєтські власти, головно за посередництвом жидівських аґентів, тяжкі контрибуції. Мимо сього всюди царить підкупство і за гроші можна викупитись від всяких савєтських розпорядків. Хто не слухає, того засуджують на примусові роботи і кажуть перекидати каміння з одного місця на друге. Поодинокі відділи таких арештантів видко щодня по вулицях, як їх ведуть під проводом Жидів узброєні Китайці. Таксамо в руках жидівських київська Надзвичайна Комісія для Поборюваня Контрреволюції або т. зв. „Чрезвичайка". Тому, по словам інформатора, має в Києві серед широких верств населеня царити неймовірна ненависть до Жидів. Дорожня зростає з дня на день. Тепер вона дійшла вже до небувалих границь. Причина сього дивного на перший погляд явища, — бо кожен знає, скільки лишнїх харчів має Україна — головно лежить в крайно ледачій орґанізації залізничого діла в большевицькій українській державі і в повній неохоті селянства давати поживу містам. Селянство відносить ся до большевицьких верховодів з найбільшою ненавистю. **Як довго селянство думало, що соціялізація землї значить передача поміщицьких посїлостий в його руки на приватну власність, так довго воно підпирало большевиків; але коли переконалось, що ідеалом большевиків являєть ся большевицька комуна на селї, з тою хвилею скінчились і большевицькі впливи серед селянства. Міри довершили безоглядні реквізиції савєтських частин, проти яких українські села боронять ся зі зброєю в руках. Всї українські села мають повно оружя. Притім у високій степені дратує селянство пановане чужинецьких, російських зайдів на його власній землї. Сьвідомість національна на Україні останніми часами дуже поширила ся. Всюди повстали самочинні селянські повстанчі відділи, які атакують червоні війска і зводять з ними формальні битви. Настрій між робітництвом також дуже змінив ся на некористь большевиків. Причиною є постійно зростаюча матеріяльна нужда і насильна рекрутація в ряди армії. Мимо сього богато робітників вступає в члени армії, бо тільки сим способом має сяку-таку спромогу прокормити себе і родину.** Всї другі примирають з голоду на вичислених паях. На чолї правительства стоїть Румун Раковський, дуже спритна й енерґічна людина. На зверх виступає Раковський незвичайно самопевно і строго. На Україні тепер подібні відносини як в глибині Росії. Міста помалу вилюднюють ся; зелїзничий рух завмирає; фабрики і промисл цїлком згасли. По матеріяльній давній культурі не осталось майже ні слїду. Яким шляхом пійде розвій подій на Україні навіть після прогнаня большевиків, нині тяжко сказати. На всякий випадок годі припустити, що верне одноцільна реакція. Радше мусить ся признати провідне місце в державі українській національній думці. **„Спокій верне щойно тоді, як до правительства увійдуть національні українські круги"** — сими словами закінчує Німець свої замітки.

Для нас вони інтересні й тим, що нарешті також в забитих німецьких головах зачинає пробиватись думка про єдино можливий шлях державної політики на Україні. Недавно ще було якраз навпаки. Німці прийшли на Україну не лише не помагати нам в державнім будівництві, але зі сьвідомим наміром економічно вирабувати нас, а політично збудувати через Україну „єдіную, неделімую Росію". Чим закінчилась під мілітарним і політичним оглядом ся німецька політика на нашій землї, знаємо. **Український народ не забув і ніколи не забуде доконаного на нім насильства, підлоти і зради. Не забуде сього, що через німецькі інтриґи став ся він в момент лїквідації сьвітової війни без армії, без державного апарату і відданий тепер на поталу ворогів. Се німецька заслуга й тимсамим розійшлись на віки шляхи німецької і української політики.**

ЧУЖІ НАРОДИ НА УКРАЇНІ.

(З віденського тижневника „Український Прапор").

Коли порівнаємо українську етноґрафічну територію з німецькою, французькою або італійською, то бачимо, що українська територія не виказує такої однородности населеня, як тамті три. Тут бачимо власне побіч українського народу, який є значно переважаючою більшостию в порівнаню з цілим населенєм, також инші народи, „інородців". Виходить так, що коли Українців є 71%, то на інородців припадає 29%.

Сей відсоток інородців, хоч він напевно прибільшений при обчислюваню населеня, то однак він всетаки значний і наслїдком сього справа інородців на Україні займає визначне місце при обговорюваню національної справи.

Зрештою, інородці на Україні не тільки відграють важну ролю завдяки своїй численности, але також наслїдком сього, що деякі з них, а власне Москалї і Поляки, представляють значну економічну силу, яка дає їм визначне суспільне становище.

Усе те можна вважати корисним фактом. Ся ріжнородність населеня утруднює будованє української держави і вона викликує цілий ряд питань, як уложити національні справи на Україні. Але вона навіть має в собі небезпеку, яка лежить в тому, що інородці можуть в українській державі бути чинником, який не буде тїсно вязати себе з українською республїкою, а шукати звязи поза границями держави, в якій вони живуть. Се треба віднести особливо до Поляків і Москалів, як би вони знайшлись в українській державі. Невдоволенє з порядків в українській державі може дуже легко напровадити їх на думку шукати опори чи то в Польщі чи в Росії.

От з тих усїх оглядів справа інородців на Україні є справою дуже важною, а се буде повним оправданем, що ми хочемо власне дещо сказати про сих інородців.

Коли бачимо, що українська територія є меньше чистою під національним оглядом ніж наприклад француська, італійська або німецька, то причина сього лежить в нічім иншім як тільки в історичних обставинах, які переживала наша територія.

Коли взяти на увагу цїлу територію, де Українцї мають чисельну перевагу, то покажеть ся, що населенє сеї території числило в 1914 році 46,012.000 душ. З того виходить, що як би Українська Республїка обіймала цїлу українську територію, то наша держава займала би четверте місце щодо чисельности населеня між великими державами в Европі. Нашу державу перевисшили би тільки Велика Британія, Німеччина і Росія. Між сими сорок шістьма міліонами є Українців коло 36 міліонів і 800 тисяч. Українців, які мешкають поза межами української території, тут не рахуємо. Всїх Українців на сьвіті є коло 40 міліонів. Се велике число має тим більше значінє, що з ним не можуть зовсім рівнятись інородці на Україні. Коли інородців є на українській етноґрафічній території понад девять міліонів, то зважити треба, що сих девять міліонів не припадає на один чи два народи, а на всї народи, які живуть між Українцями.

З чужих народів на Україні живе найбільше **Великоросів.** Їх є коло 5,400.000, се значить 11.7% цїлого населеня. Найбільше є їх в північно-східній части української території, а власне в сих частях Курської і Вороніжської ґубернії, які належать до української території; в Донській области, в полудневій Україні; в так званій Новоросії й на Підкавказю. Зрештою, в инших українських землях є їх дуже мало і вони мешкають головно по містах, а в Галичині і на Угорській Україні нема їх зовсїм.

Ся великоруська кольонізація є власне наслїдком історичних обставин. Аж до часів Переяславської умови з 1654 року не було на Україні Великоросів, не рахуючи, очевидно, незначних виїмків. З того часу зачалась великоруська кольонізація. Насамперед прийшло туди богато всякого рода московських урядовців, московське війско, за ними московські торговці, ремісники, тощо. Зрештою, з хвилею, як московський вплив ставав щораз більший, українські висші кляси московщились і тим способом повстало на Україні московське дворянство, зложене у великій частині із змосковщених Українців, а також з родовитих Великоросів. Опісля лише московська народня маса взяла участь в кольонізації України. Се сталось тоді, як Донецька область стала безпечнійшою від татарських нападів у XVIII столїтю, і як по знищеню кримської орди мала зачатись в XIX столїтю кольонізація в полудневій Україні.

Тим способом політична звязь з Московщиною принесла нам сих 11.7% великоруського населеня і викликала факт, що наші міста в центральній і східній Україні дістали московський вигляд.

Другим по числї не-українським народом на Україні є **Жиди.** Їх є коло 3,800.000 душ і вони становлять 8.2% цїлого населеня України. Але вони не розміщені по цїлій території рівномірно. Територія на захід від Дніпра вказує коло 12.5% жидівського населеня, а Лївобережна Україна вказує понад 2%. Ся ріжниця походить з того, що за часів царського панованя Жиди не мали права мешкати на Лївобережній Україні, а зрештою вона є також наслїдком історичних обставин. Густота жидівського населеня є значна тільки на сих територіях, які колись належали до польської держави. Зрештою Жиди творять майже тільки міське населенє.

Коли Жиди прийшли на Україну, се годі сказати. Припускати можемо однак, що в часах повстаня Київської держави вони вже були на нашій території, а за княжих часів вони вже були напевно. Зайшли вони від полудневого сходу, від Кавказу. Але сильнійша жидівська кольонізація зачалась на Україні аж в XIV столїтю і сим разом ішла вона з Польщі.

Третїм щодо числа народом між інородцями є **Поляки.** Їх число виносить на українській території 1,700.000 душ, се є 4% цїлого населеня. Вони теж не розміщені рівномірно. Найбільше їх у Галичині, бо там їх коло 900.000 тисяч, себто 19% цїлого населеня на Галицькій Україні, а на Угорській Україні їх нема зовсїм.

Істнованє Поляків на українській території є теж наслїдком історичних обставин. Сей факт, що велика земельна власність на українській території знаходить ся у великій части в польських руках, показує, що ся часть України перебула власне польське пановане, пановане польської шляхти на Україні.

Ся польська кольонізація є старшою від московської. Вона зачалась у другій половині XIV столїтя, значить на триста років скорше ніж московська.

А треба ще й се завважити, що з виїмкою західних українських земель ніде не мешкають Поляки масово, але є розкинені між українським населенєм.

По Поляках найбільші числом є **Німці.** Їх налїчують на українській території коло 870.000 душ, се є 1.9% цїлого населеня України. Вони також не живуть ніде масово, а розкинені по українській території. Найбільше їх на полудневій Україні, в Чорноморщині, а власне в Акерманськім повіті (16.3%), Одеськім (10.3%) і Тираспільськім (9.8%), Бердянськім Таврійської ґубернії (7.8%) і Маріюпольськім повіті Катеринославської ґубернії (7.5%). Побіч сього є значнійше число Німців в Холмщині і на Волині. В Холмськім повіті є їх 13.3%, в Луцькім 12%, Новгород-Волинськім: 10.9%, Житомірськім: 10.8%, Ровенськім: 8.9%. Зрештою, Німці розкинені по українській території і тільки у Стрийськім повіті є їх незначне число (4%), а таксамо у Торецькім повіті в Мармароші (4.8%).

Німецька кольонізація відбулась два рази на Україні. Перший раз вона відбулась тоді, як на Україні зачали розширятись польські впливи. Се сталось насамперед в XIV столїтю в Галичині, хоч треба признати, що Німців стрічаємо на приклад у Львові ще за часів українського панованя.

Далеко численнійшою була друга німецька кольонізація з кінця XVIII столїтя. Тоді наслїдком підмоги з боку австрійського правительства прийшло богато німецьких кольоністів до Галичини і Буковини, а за Катерини II прийшло їх богато до українських земель над Чорним морем. Протягом XIX столїтя ішла в Росії німецька кольонізація дальше.

З того виходить, що істнованє німецького елєменту на українській території треба вязати головно з другою німецькою кольонізацією з кінця XVIII і XIX столїтя. Тим способом німецька кольонізація є сьвіжим прибутком на Україні, таксамо як великоруська кольонізація в Чорноморських степах.

Про инші народи, які в малім числї є розсипані на українській території, говорити не будемо. Вони не мають зрештою більшого практичного значіня. Згадати тільки треба про **Румунів,** яких знаходить ся на українській території понад 400.000, себто 0.9% населеня. Сї румунські кольонії розтягають ся на прибережнім поясї полудневої України, доходять значнійшими ґрупами до Днїпра, але вони заходять і до Лївобережної України і до Донської области.

Тим способом етноґрафічна картина української території є, як бачимо, дуже розмаїтна, а побіч Українців входять в ґру чотири народи: Великороси, Жиди, Поляки і Німці. Ся розмаїтність нашої території, істнованє інородців у нас, є наслїдком нашої історії. Тут відбилась дуже виразно наша минувшина. Московська кольонізація вказує на московське пановане, таксамо як польсько-жидівська вказує на польське пановане на Україні. Словом, **на Україні тому так богато інородців, що над Україною довший час панували інородці: Поляки й Москалї.** Се було власне причиною, що колишня чисто українська територія втратила свою етноґрафічну єдність.

Даренко.

GENERAL DENIKIN AND THE UKRAINE.

Reuter's Agency learns that the following note has been addressed to the Foreign Office by the Ukrainian Diplomatic Mission in London:—

The Ukrainian Diplomatic Mission in London in their formal Notes to the Foreign Office have always been anxious to make clear that the Ukrainian people led by General Petlura, are waging a struggle to the death against the Bolsheviks.

The war was declared by the Directory in January, 1919, and is being waged against the Bolshevik regime, but not against the Russian people, with whom the Ukraine desires to live in peace and friendship, in the hope that her independence will be recognized by a Democratic Russia and by the Powers of the Entente.

Lately, General Denikin, who is also fighting against the Bolsheviks, has made a certain progress and his army has occupied an area of the Ukrainian territory, situated to the left of the River Dnieper. Information which has reached us shows that General Denikin looks upon the occupied Ukrainian territory as part of Russia. He conscribes Ukrainians for his army, persecutes Ukrainian patriots, treating the Ukrainian movement as High Treason, and ignores the Ukrainian Authorities setting up in their stead a Russian Administration.

Quite recently, General Denikin even announced through the British War Office a proposal for new legislation which he intends to introduce in the territory in his occupation, notwithstanding the fact that the problems he touched upon in his proposals have been successfully dealt with, as far as the Ukrainian territory is concerned, by the Ukrainian authorities, before its invasion by the Bolsheviks.

This conduct on the part of General Denikin is making enemies of the Ukrainian inhabitants both in the territory occupied by his armies and in that governed by the Directory.

Now that the army of General Denikin is in some places separated from the army of General Petlura only by the River Dnieper, and that the city of Kieff evidently is the objective of each army which is approaching it from opposite directions, the possibility of a conflict between them is to be feared.

Having in view the fact that the army of General Denikin is supported by the British Government, which therefore to the measure of that support shares his responsibility, the Ukrainian Diplomatic Mission in London deem it their duty to draw the attention of His Majesty's Foreign Office to that contingency. It is hoped that His Majesty's Government will take measures to prevent a conflict by allotting to General Denikin his particular sphere of activity, so that the Ukrainian territory, liberated from Bolshevism, may be transferred for administrative purposes to the Ukrainian Directory which has been legitimately elected by the Ukrainian people.

This arrangement would eliminate all possible suspicion among the Ukrainians concerning the activities of the Russian army in Ukrainian territory and would promote friendly relations between the two peoples and speedily bring about a restoration of peace.

(The Russian Outlook, London, August 30, 1919.)

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З АМСТЕРДАМ І ОКОЛИЦІ!

За згодою Українців і Литовців в Амстердам, Н. Й., відбудеть ся в суботу, 27. вересня с. р., пополудни, **великий протестаційний похід, а по поході віче в Опера-Гавзі.** На тім вічу будуть референти, як українські так і литовські, і будуть говорити по американськи, українськи і литовськи.

Дорогі Братя і Сестри Українці! Вже не богато часу маємо, а праці немало, однак, коли бажаємо собі волї, доложім як найможливійших старань, аби се випало як найлучше. Коли прийде день 27. вересня, коли задзвонить дзвін, виходіть зі своїх помешкань усі, тягніть хто тільки живе, ведіть слїпого, везіть кривого, а тим докажемо, що ми бажаємо собі і всїм поневоленим народам волї. Позаяк нас Українців тут є маленька горстка, отож маємо честь запросити околичних Українців, як з Когос, Трой і Вотервліт, Н. Й., аби взяли разом з нами участь і разом запротестували проти прилученя східної Галичини і инших українських земель до заборчої Польщі.

Комітет.

КОЗАЦЬКІ НАЩАДКИ — ДО ДІЛА!

Читаючи насхівші вісти з старого краю про зьвірські знущаня здичілого Ляха над нашим безборонним народом, треба мати в грудях не серце, а каменюку, щоби не відчути тих страшних мук і терпінь наших рідних.

Ляхи завели загальну інквізицію в нашім рідним краю, і як колись єзуїти карали мученичою смертию всякого не-католика, так тепер вистане сказати слово „Українець" і... „здихай мурго!"

Муки і терпіня наших братів, їх кров і трупи кличуть нас до злуки, до орґанізації, до здорового думаня.

Ми не люди, коли ще й тепер не зрозуміємо що і як треба робити!

Тому Січ в Ню Йорку повідомляє всїх щирих Українців, що **почавши від середи, 24-го вересня с. р., буде принимати в січові ряди хлопців і мущин від 18 до 45 лїт житя, котрі бажають вертати в рідний край.**

Вже в сю середу приходіть о год. 8-мій вечером до січового „куріня" (Нар. Дім), 217 Іст 6-та ул. в Ню Йорку, і громадно приступайте до Січи, **бо тепер такий настав час, що нам треба наслїдувати Запорожців, Гайдамаків а навіть Довбушівців.**

Не грозїм ворогови, доки не уміємо оцінити своїх сил. В нас сила є, лише ми на жаль лїниві, а ще більше байдужні, а коли се не правда, то докажім дїлом без крику і шуму!...

Здорові були!

113 **СІЧ.**

Проф. Михайло Грушевський.

СЬВІТОВА ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕПУБЛИКА.

В польських кругах Австрії чекали війни з Росією з надіями відірвати від неї польські землі й обєдинити їх під знаком союза з Австрією і Німеччиною. Відповідно до того в просьвітних українських кругах Австрії було принято також орієнтацію ворожу Росії, — почасти щоб не дати Полякам перегнати Українців в австрійській льояльности, по части може також під суґестією надії, що коли Росія буде розбита, то й українські землї дістануть кращі умови для істнованя. Паралельно з польськими леґіонами формовано в українських кругах дружини січових стрільців, накликувано до добровільного вступу до війска і т. п. Натомісць українське громадянство в Росії заняло строго невтральне становище. Перспектива тїснійшого звязку з Австрією, з її польською геґемонією не могла його дуже вабити. Ще страшнійшою здавалась перспектива перемоги над Австрією Росії, надзвичайно ворожо настроеної для українства.

Дійсно пляни прилученя до Росії Галичини, що входили в загальний плян війни, звязувались з надіями, в російських правлячих сферах, певного викоріненя українства, котрого огнищем вони вважали Галичину. Після окупації Галичини російським військом, в осени 1914 р. там почалась сейчас розправа з усіми, кого вважали впливовим або активним Українцем. Сотнями їх арештували, волочили по тюрмах — жінок, дітий, старців висилали до Росії, на Сибір, замикали українські товариства і інституції, силоміць винищували унїю, усю національну українську релігію і заводили православіє.

Разом з тим робилось заходи, меньше брутальні, але не меньше енерґічні для задавленя і викоріненя всякого українського житя і в Росії. Часописї українські або заборонено, або поставлено в неможливість виходу ріжними цензурними і навіть правописними придумками. Громадянство затероризовано арештами, погрозами, висилками. Всїми сими репресіями під кінець війни справді припинено всяке національне житє. Всї скарги на сї розпорядженя зіставались без результату і що було особливо прикро, в поступових великоруських кругах, з котрими перед війною навязано нібито доволї щирий контакт, не підтримано сих протестів проти сих беззаконних розпоряджень і варварського нищеня українства в Галичині.

Подібне розчароване прийшлось пережити і австрійським Українцям. Вся їх австрійська льояльність, активна участь в війнї з Росією, жертви понесені в сїй справі, не поправили їх становища політичного. Вони далї чули на собі тяжку польську адміністрацію, а в осени в 1916 р. цїсар заявив своє рішенє поширити автономію Галичини, обмеживши ся тільки формальними звязками з імперією. Се мало бути компензатою, австрійським Полякам за те, що вони не включали ся в склад польської держави — і се мало би віддати галицьких Українців в повну і необмежену власть Поляків.

З тим більшою утїхою принято в українських кругах кінець царського режіму. Петроградське повстанє при кінци марта 1917 р., до котрого приложили рук і Українці, працюючи в українських військових частях зібраних в Петроградї, моментально викликало на верх всї укриті претенсії, пригнетені репресіями активні українські сили. В Києві зараз же орґанізував ся революційний центр — Центральна Рада, яка почала збирати наоколо себе місцеві українські орґанізації, без ріжниці їх партійности. Національний конґрес скликаний Радою на Великодні сьвята, не вважаючи на всї технічні трудности, випав надзвичайно імпозантно, згромадив велику силу селян і вояків і обявив велику активну енерґію українського громадянства. Тим не меньше в спільних інтересах російської революції, рахуючись з тим недовірєм до орґанічного масового українського руху, ще далї жила в російських кругах і з неохотою до якоїгонебудь ослабленя звязків України з Росією, яку виявляли й усякі неукраїнські елементи на Україні, — Центральна Рада дуже обережно ставила свої політичні домаганя. Вона зажадала від тимчасового російського правительства тільки принципіяльного признаня необхідности української автономії та деяких вступних кроків в тім напрямі. Але тимчасовий російський уряд, продовжуючи централїстичну політику старого режіму, поставив ся неприхильно навіть супроти сих скромних домагань — відкинув їх вповні. Се викликало велике обурене серед Українців. Великі зїзди — селянський і військовий, що радили в тім часї, (кінець мая, початок червня) і репрезентували міліони українського трудового люду, домагались від Ц. Ради більше рішучої політики. Доповнена вибраними на сих зїздах рада депутатів селянських і військових (трудова комісія — до неї ввійшла також і рада робітничих депутатів, вибрана робітничими українськими зїздами, і сї три ради утворили основу нової, реорґанізованої Ц. Ради). Рада почувши під собою тверду підставу в народї, дійсно постановила виступати більше рішучо. Центральна Рада проголосила себе революційною владою українського народу і орґанізувала перше національне правительство, ґенеральний секретаріят.

Ся рішучість і той ентузіязм, з яким був принятий її провід у ній на місце радикальних, взяли соціялїстичні партії укр. соціял-демократи і соціялїсти-революціонери. Особливо ся остання партія відділившись від російських с. рев. як раз тодї остаточно зорґанізувалась в осібну партію, розвинула незвичайно велику діяльність між укр. селянством, здобула його довіре, поставивши в основу своєї програми задоволене малоземельного і безземельного селянства і тим самим заняла провідну ролю в Ц. Радї, підтримуючи більше рішучий курс її. Маніфест (перший універзал) 10. (23.) червня змусив тимчасовий рос. уряд змінити політику. Він вислав свою делєґацію для порозуміня з Ц. Радою, признав її найвисшим краєвим орґаном з тим, щоб вона приняла в свій склад (тим як то вже нею рішена була принципіяльно) представників инших народностий України і кабінетови, який буде сформований Ц. Радою за порозумінєм з тимчасовим рос. урядом, передав всю власть на Україні, себ то фактично визнавав Україну автономічною областию. Одначе признавши се юридично, на практиці тимчасове рос. правительство — дарма що зложене тодї вже з самих тільки соціялїстів, далї провадило старий курс, робило всякі трудности в реалізації укр. автономії і скінчило тим, що розпочало судові доходженя проти українства за державну зраду.

Все се готовило серіозний конфлікт, але всьому зробило конець большевицьке повстанє з кінцем жовтня. Тимчасовий уряд упав. Почалась загальна анархія. Центральна Рада з огляду на незвичайно серіозне становище, в якім опинилась Україна, між двома ворожими таборами — сторонниками тимчасового Уряду і большевиками, не бачила иншого виходу, як піти дорогою, на яку вже передтим накликали її більше радикальні елементи — проголосити Україну окремою републикою, щоб піднести самостійний державний фундамент під власть Ц. Ради і сформованого нею кабінету, що тодї був в двоїстій ролї — кабінету Ц. Ради і мандатора тимчасового рос. уряду.

Дня 7. (20.) падолиста Ц. Рада проголосила Народну Українську Републику, в федеративній звязи з иншими републиками бувшої Росії (Третий Універзал Ц. Ради).

На такім федеративнім становищи стояли українські соціялїстичні партії. Але всї роди правительства нової української републики коло реалїстичного принципу не довели до ніякого результату. Народи й области Росії не важились творити федерації без участи найбільшого з її членів, Великороссії, а та не виявила своєї волї до федерації по части тому, що була паралїжована большевицькими розрухами, а ще більше тому, що й нові большевицькі керманичі „советської Росії" з усім своїм соціялїстичним радикалїзмом вірними форми імперіялїстичним традиціям Росії. Признаючи за народами Росії право на самовизначенє аж до відділеня, вони хотїли далї диктувати свою волю тим народам. Не заперечуючи державно-правило становища Української Републики, вони вимагали, щоб Центральна Рада передала на Україні власть радам, щоб українське правительство розірвало свої зносини з Доном, (з котрим воювало совітське правительство Росії, але Україна, рахуючи ся з тим, що Дон заявляєть себе членами федеративного звязку републик бувшої Росії, як окрема република, вважала своїм обовязком числитись з його правом самовизначеня).

Коли укр. правительство відмовилось виконувати такі жаданя, совітський московський уряд став доймати його жаданя ріжними способами, наповнив Україну своїми аґітаторами, які стали „зривати з середини" Укр. Републику, а потім повело формальний військовий наступ на Україну з півночи і заходу (з старого воєнного фронту). Під ослоною совітського війска гурток большевиків проголосив себе в Харкові правительством совітської України і замісць боротись з „контр-революційним Доном", большевицькі війска почали завойовувати Україну для свого совітського правительства, проголосивши У. Ц. Раду й її кабінет буржуазним, реакційним і т. д. Щоб покласти межу всїм спорам і баламутствам, які виникали з неясних відносин між Україною а совітською Росією, що далї претендувала на провідну, командуючу ролю серед републик і областий бувшої Росії, Центральна Рада не бачила иншого виходу, як відложити до кращих часів проклямовану ідею федерації й оголосити Укр. Републику державою самостійною і незалежною, а її відносини до Росії — станом війни. Се й було зроблено (4) четвертим універзалом Ц. Ради 9. (22.) січня 1918 року.

Сей акт диктував ся й потребами ліквідації сьвітової війни, в котру Україна була проти волї втягнена царським режімом, а укр. нарід рішучо не хотїв вести її проти своїх закордонних братів, що стояли під австрійськими кордонами і від самого початку революції домагав ся ліквідації. Після краху наступу, поведеного на німецькім фронті літом 1917 р. укр. фронт став відкритий для війска центральних держав і такого непевного становища ніяк не можна було втримати. Коли російське совітське правительство розпочало переговори з центральними державами в Берестю Литовськім, укр. правительство також взяло в них участь.

Але скоро з його непевного й двозначного поведеня в відносинах до справи згоди та і в відносинах до правно-державного становища України, українське правительство переконало ся, що в спілці з совітською Росією до згоди воно ніколи не дійде. Після проголошеня самостійности України, воно уложило згоду з центральними державами самостійно, на доволї добрих умовах ліквідуючи війну.

Але згода укладалась в дуже тяжких для України обставинах. Большевицьке війско заняло східну Україну і вступило до Києва. Українське війско, зненохочене до війни, переважно ухилялось від воєнних операцій, мягкість під впливом радикальних большевицьких гасл й розсіваних ними інсинуацій проти українського правительства, в більшости так трималось невтрально. Ворожо настроєні до українства виступали проти українського правительства. Московські елементи бойкотували або активно виступали проти українського уряду. Укр. війско облишивши Київ при кінци січня, відступило на Волинь, тудик переїхала Ц. Рада й укр. уряд.

Німецьке правительство користаючи з сих трудних обставин, взяло на себе ролю оборонця України й увело своє війско нїби для очищеня її від большевиків. За його прикладом пішло також правительство австро-угорське. Большевицьке війско дійсно після сього облишило Україну. Але почувши себе паном на Україні, німецьке командуванє в порозумінню з політичними кругами України, задумало перевести переворот, щоб усунути неприємне їм соціялїстичне українське правительство.

Діло в тім, що соціяльне законодавство Ц. Ради, особливо земельний закон, переведений в січни 1918 р., котрим конфіскувані всі земельні маєтки понад певну трудову норму й передавали ся в руки трудового народу, дійсно дуже озлобило буржуазію проти Ц. Ради. В великій більшости, майже без винимків не-українська, або денаціоналїзована, вона ставилась ворожо й до національно-політичних українських постулятів, а тепер ще і в соціяльних своїх інтересах побачила себе загроженою і старалась з свого боку попхнути німецьке командуванє до перевороту, який би зробив конець українській власти, особливо ненависних всїм буржуазним кругам українських соціял-революціонерів. Вона повела аґітацію поміж дрібними українськими власниками в можливо приємнім для них напрямі проголошений земельним законом принцип скасованя власности на землї сільсько-господарського значіня, сипнула грішми, орґанізувала зїзди, демонстрації й маніфестації протесту. Переконувала сим німецьке командуванє, що Ц. Рада не має грунту під ногами, що вона викликає невдоволенє своїми „соціяльними експериментами" навіть серед селян, що сї експерименти загрожують анархією, яка спинить економічне житє, не дасть Німцям хлїба з України, що являлось для них питанєм житя і смерти і т. п.

Німецька команда звірила, чи зробила міну, що увірила всїй сїй шитій білими нитками декорації, й дала свою згоду на переворот.

Рішено було відновити на Україні монархістичний устрій під маркою відновленя гетьманства. Не легко було найти для сього кандидата між Українцями і тому мусїли конець кінців виставити зовсім денаціоналїзовану і непопулярну людину, ґенерала Скоропадського (на тільки згаданого висше гетьмана, креатури ім. Петра) людини до нічого нездатної, ще більше ніж його прадід, прославленого в українських кругах на „гетьмана дурного", його предка — властителя великих маєтків, спорідненого з російськими аристократами і головним командантом німецького війска на Україні ґен. Айхгорном, але позбавленого всякого кредиту в українських кругах.

Дня 28. цьвітня орґанізований зїзд „хліборобів" під охороною німецького війска проголосив його гетьманом. Німецьке війско брутальною силою припинило діяльність Ц. Ради. Гетьман проголосив свою власть, скасував соціялїстичні закони Ц. Ради і зложив кабінет переважно з не-Українців ріжних напрямів, більше або меньше реакційних.

Для заспокоєня Українців він заявив свою волю твердо стояти на грунті державної самостійности України, обіцяв аґрарну реформу. Але в дійсности режім почавсь вповні реакційний і анти-національний. З титулу української републики з початку викреслено слово „Народна", потім взагалї слово „република" стала заступати назва „держава". Адміністрація все більше переходила в руки реакційних Великоросів. Українська мова усувалась російською. Правлїнє перейшло фактично в руки т. зв. „Протофіса", обєдиненє поміщиків-промисловців і фінансістів, з орієнтацією на єдину Росію і нарешті в середині падолиста гетьман відкрив свої карти, проклямуючи „федеративну Росію" з Україною включно, і орґанізував чисто російський кабінет.

Сим одначе він підписав собі смертельний засуд. Селянство виставилось проти гетьманського режіму з самого початку ворожо. Повстаня й партизанська війна проти гетьманців й Німців йшла весь час. Тепер і націоналїстичні українські круги, які готові були миритись з реакційним курсом, о скільки заховувалась ідея української державности, рішучо відвернулись від гетьманщини. „Національний Союз", зложений з партій, відповів на проголошене федерації російської, проголошенєм повстаня проти гетьмана.

Німецьке війско, що ставило головну опору гетьманського режіму, в тім часї, після змаганя німецького фронту в Франції, в значній части було вже вивезене з України.

Його останки якийсь час підтримували гетьманський режім, заявили себе невтральними супроти повстаня, що розгорілось з незвичайною силою під впливом роздражненя на репресії гетьманських урядовців і німецькі реквізиції та екзекуції під гаслом відновленя Народної Української Републики.

Київ взято в бльокаду, в нім самім виникло повстанє і 14. грудня 1918 гетьман зрік ся власти і потайки був вивезений Німцями з України.

Українська Народна Република була відновлена.

Тревалість і Обслуга

Скорий і успішний зріст СТЕЙТОВОГО БАНКУ БОСАКА є наслідком несамолюбного і бизнесового способу веденя його справ, а також і того, що ми обслугуємо кождого поодинокого клієнта з найбільшою чемностию і найлучше як тілько можемо.

Наш Заграничний Департамент є одним з найбільших і найлучше знадоблених до полагодженя фінансових діл, як такий, що має богато років досьвіду і тому може подати вам найлучшу обслугу при можливо найменьших коштах.

ПОСИЛАНЄ ГРОШИЙ ДО СТАРОГО КРАЮ

Посилаємо гроші до старого краю та до всіх инших частий сьвіта по найнизшій біжучій ціні і з повною гарантією, що гроші будуть доручені властивій особі. На кожду посилку даємо посьвідку відбирателя.

КОРАБЕЛЬНІ ТИКЕТИ НА ВСІ ГОЛОВНІ ЛІНІЇ

Продаємо шифкарти на всі корабельні лінії. Наш агент вийде по вас на стацію в Ню Йорку і займеть ся вами поки не всядете на корабель.

МИ КУПУЄМО, ПРОДАЄМО І МІНЯЄМО РІЖНІ ЗАГРАНИЧНІ ГРОШІ

БАНКОВИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

Приймаємо вкладки від $1.00 і висше і даємо ТРИ ВІД СОТКИ процента. Свої вкладки можете присилати почтою з усіх сторін Злучених Держав і Канади.

ПРАВНИЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

Виготовляємо ріжного рода правничі документи у всіх мовах і займаємо ся всякого рода стяганєм належитостий.

Звертайте ся до нас особисто або через почту в якійнебудь із згаданих висше справах, а будьте певні, що дістанете скору, чесну і вдоволяючу обслугу.

BOSAK STATE BANK

434 LACKAWANNA AVENUE, SCRANTON, PA.

ДЕПОЗИТОРІЯ ФОНДІВ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ, СТЕЙТУ ПЕНСИЛЬВЕНІЯ, ПОВІТУ ЛАКАВАНА І МІСТА СКРЕНТОН

БАНКОВІ ГОДИНИ:
Щоденно від 9 рано до 3 пополудни.
В суботу від 9 до 12 і від 7 до 9 вечером.

Заграничний Департамент отворений щоденно від 9 рано до 6 пополудни.
В суботу від 9 рано до 9 вечером.

Фляшка Кальварійського Лічничого Вина в кождій Українській хаті.

Ми поставили своїм завданем переконати кождого Українця і кожду Українку в Америці, що

КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО

є найлучшим средством на жолудкові недомаганя, і що фляшка того вина повинна і буде знаходити ся в кождій українській хаті.

Сю ціль осягнемо при помочи українських газет, які занесуть вістку про цінні прикмети КАЛЬВАРІЙСЬКОГО ЛІЧНИЧОГО ВИНА до кождої української хати, де лиш вони доходять.

В ряді розмов з вами ми докажемо в словах простих і для кождого зрозумілих, що наш організм, подібно до сонця і воздуха, потребує при виконуваню своїх функций також зміцняючого средства, та що таке средство вже є для розпорядимости терплячого людства завдяки нашому винаходови і усердним досьвідам, які ми вели через кілька років. Читайте уважно ті наші розмови і учіть ся з них штуки як шанувати своє здоровлє — сей найбільший скарб на сьвіті.

Чи КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО є якимсь новим средством?

Ні. Се средство, що посідає такі великі лічничі прикмети, не є зовсім чимсь новим, але широко розповсюдненим і від ряду літ вживаним лікарством в десятках тисячів українських родин. Щирі слова признаня і подяки від осіб, яким Кальварійське Лічниче Вино привернуло здоровлє, і се нераз по довгих роках терпіня, як вже пропала всяка надія на поміч — є для нас великою заохотою і се властне спонукало нас подбати, аби КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО занести до кождої української хати.

Чим-же є се славне і у своїх наслідках майже чудесне средство і на чім основують ся його прикмети?

За відповідю на се питане звернемо ся до Природи, яка у своїм лоні містить ще богато средств на ріжні терпіня і недомаганя. Непоказьна нераз ростинка скриває в собі сильні цілющі прикмети, які треба лиш відкрити і знати як зробити з них ужиток.

КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО складаєть ся з лікарств, які винайшла наука, і які вона вважає за найлучші на жолудкові недуги.

При помочи відповідних апаратів досьвідчені хеміки в нашій лябораторії лучать ті лічничі средства в такій пропорції, що надають КАЛЬВАРІЙСЬКОМУ ЛІЧНИЧОМУ ВИНОВИ прикмети необхідні для піддержаня людського здоровля.

На які недуги помагає КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО і які людські терпіня воно усуває?

Тому що основою нашого здоровля є здоровий і добре травлячий жолудок, то КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО ділає передусім на жолудок, і се в такий спосіб, що усуває всі бацилї, які дістають ся до жолудка, а звідтам до крови і спричиняють ріжні недуги.

КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО є через те великим приятелем нашого жолудка і помагає йому поборювати хоробливі зародки, усуваючи таким робом головну причину всіх заразливих недуг. Будучи запобігаючим средством проти недугам, КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО усуває також хронічні недомаганя жолудка.

Як ви терпите на біль голови, печенє, дрощі, обяви нестравности, отяжілість після їдженя, брак апетиту, неохоту до праці, брак енергії, умове пригнобленє, почутє загального ослабленя — тоді зачинайте негайно уживати КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ЛІЧНИЧЕ ВИНО.

Нема в нім жадного штучного зафарбованя.

Купіть ще сьогодня одну фляшку в найблизшій аптиці, в нашого агента або просто від нас. **ЦІНА: $1.35 і 6 центів податку.**

НАША ҐВАРАНЦІЯ.

На доказ нашого довіря, зобовязуємось публично звернути кождий цент тому, хто докаже, що наше КАЛЬВАРІЙСЬКЕ ВИНО ЛІЧНИЧЕ не є таким як пишемо.



Запамятайте собі сей образець, аби Ви знали як виглядає правдиве Кальварійське Вино Лічниче.

D. WROBLEWSKI & COMPANY,

ОДИНОКІ ФАБРИКАНТИ

196 EAST 4TH STREET, M-3 NEW YORK, N. Y.

Читайте українські книжки і газети, бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".



Спеціяліста висше 25 літ.

Порада даром.

Мої ціни є умірковані.

КОЛИ ВИ НЕ МАЛИ УСПІХУ В ПРИВЕРНЕНЮ ЗДОРОВЛЯ ПРИЙДІТЬ ДО МЕНЕ

з кождою хронічною, нервовою або скомплікованою недугою, котра вимагає услуги спеціялісти. Дорога до сейчасового повороту до здоровля стоїть для Вас отворена. Моєю методою є лічити жерело недуги і в сей спосіб дати висліди спричинюючи постійне поліпшене в терпінях і в лїченю.

Нечиста кров, Недуги скірні, Недуги нирок, Недомаганя міхура, Простатітіс, Недуги жолудка.

Руптура і Гемороїди лічені з добрим успіхом без операції, Ревматизм, Біль серця, Нервове обезсилене, Прищі, Біль голови.

Нервове почутє обезсиленя, Нервове лихе травлене, Нервове вичерпане, Болї в хребті, Рани в устах і на язику.

Всї другі недуги які є вислідом тих терпінь.



Нечиста кров і недуги скірні лічені з добрим успіхом.--Модні встрикуваня і Серум.

Dr. WILLMARTH, спеціяліст,

138 WEST 34th STREET, NEW YORK, N. Y.

Години урядові: від 10. рано до 8. веч. З ВИМКОЮ ЧЕТВЕРГІВ, КОЛИ ОФІС БУДЕ ЗАЧИНЕНИЙ ЦІЛИЙ ДЕНЬ. В неділї і сьвята від 10. до 3. пополудни. 81—

ДОПИСИ.

STAMFORD, CONN.

„Три гільтаї" в Стемфорді.

Вичитавши оголошенє в „Свободі", що в Стемфорді відбудеть ся аматорське представленє, я забажав побачити не лише штуку „Трох гільтаїв" і нюгейвенських аматорів, але також зібраний гурток стемфордських Українців, про котрих патріотичну діяльність, сердечну любов до вітчини і рідної церкви доводилось мені читати в нашій і американській пресі. Поспішаючи на оголошене запрошенє, звернене також до околиці Стемфорду, я сподівав ся застати велике число сусідів і з ними бодай через один вечер полюбувати ся рідною мовою й піснею, забути, що я на чужині та сполученими думками пігнатись гень-гень далеко, за океан, у нашу вітчину Україну.

Та на жаль я гірко завів ся. Чи сему винна штука („Три гільтаї"), яка в собі нічого нам рідного не має, хиба те, що в нашій мові її представляєть ся, чи наша „публїка"; що на представленю „бути" не вміє, чи може тому, що моє затрівожене українське серце жажде розради-потіхи иншої як „Три гільтаї" дають. Досить, що я на силу повздержував ся, щоб не крикнути: „Лишіть наслідувати гільтайства чужинецькі, а розказуйте, співайте про нашу минувшість, долю, судьбу. Я сьміятись не годен, а плакати хочу гірко, ревно, так як днесь плаче Україна-Мати".

Однак дарма, нарід сьміяв ся, бо треба признати, що члени нюгейвенського „Бандуриста" то справдішні майстри штуки. Галя греміла сьміхом і оплесками.

Не знати однак, чи наші люди зрозуміють коли, як підчас представленя треба заховувати ся, що представлене то не пікнік. Що ми не „сьвіжі грінори" і повинні були вже видїти, як чужинці на представленю заховують ся; що привівши з собою діточок, треба їх прикладно навчити, що своє і своїх треба шанувати. А то прямо вийшло таке, що аматорів, хоч вони горла свої здирали, до задних місць не було чути. Сумно, дуже сумно! Ось чоловік бажає пійти між своїх людий, почути рідну штуку, поперти благородні цїли й енергію охочих до праці людий, яких так мало між нами, і вертаєть ся зневохочений, озлоблений тай просто ошуканий...

Ой, колиж то, коли в нас буде так, як у других буває...

В межидіях членицї співацько-драматичного кружка „Бандурист" з Ню Гейвен виступали з деклямаціями і співами надпрограмово.

Народний стрій, милий голос, рідне слово і пісня — се одинокі точки з вечера, які мене зворушували і за які я на сім місци складаю сердечну подяку патріоткам з Ню Гейвен.

Гість з околиці.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Подаєсь до відома всім членам **Укр. Громади в Трентон, Н. Дж.,** що річні збори відбудуть ся дня 28. вересня 1919 р. в льокали Укр. Громади під ч. 481 **So. Broad St.**, точно о годині 2-гій пополудни. Вступне слово виголосить п. М. Хандога; п. І. Бородайкевич дасть відчит про М. Павлика, відтак віддеклямує п. В. Гасїй „Гамалїя". Опісля справоздане уряду з минувшого року і вибір уряду на 1920 рік. Просимо всїх явитись в означений час.

ЗА УРЯД УКР. ГРОМАДИ:

113 **П. Лапець,** секретар.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Василія, від. 339, повідомляє всїх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінг відбудеть ся в неділю, 28. вересня, о годині 2-гій пополудни, в домі Укр. Громади на Савті під ч. 610 Савт Амерікан стр. Просить ся всїх членів явити ся на сей мітінг, бо є дуже важні справи до полагодженя. Задля сего присутність кождого члена є конечна. Будеть ся принимати нових членів до братства і до У. Н. Союза після статута. — І. Сорока, предс.; І. Сорока (син Мих.), кас.; В. Скольський, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Подаєть ся до відома, що мітінг бр. св. Николая, від. 106, відбудеть ся дня 28. вересня, зараз по Службі Божій, в гали парафіяльній. На сей мітінг всї члени мають явити ся, бо є важні справи до полагодженя. — М. Шаран, секр.



НОВЕ І ДУЖЕ ВИГІДНЕ ШИЛО.

Тим шилом Ви можете направляти чоботи, упряж, мішки і т. п. Воно шиє сильно і добре, скоро як машина, цїна враз з 20 ярдами шевської дратви і 2 голки, з інструкціями, лише $1.00; 7 шиль за $5.00. Вдоволенє запевнене. Залучіть $1.00 до сего оголошеня ще нині, сейчас і вишліть до: 108—

NATIONAL SALES CO., Dept. 124, Sta. D., Box 90. New York, N. Y.

ЕКСТРА! ДАРОМ! ЕКСТРА!

Артистично викінчені портрети найгарнїйших женщин в ріжних займаючих позах, також опис секретної книжки, містячої около 500 образків мущин і женщин в дуже займаючих і наукових позах, як також катальоґ легких до виконаня штук маґічних і много цїкавих і Вам незнаних новостий. Читателю не зволікай, але пиши сейчас, залучаючи 5 цнт. на пересилку. 151св—



M-s L. PIASECKA.

801 E. 10th St., New York, N. Y.

10 коробок славних ТАБЛЄТОК БОЛГАРСЬКОГО ЧАЮ НА ЗАПІР

лише пять долярів протягом слідуючих десять днів. Податок 24 цнт. додатково. Одна коробка $1.04. — Marvel Medicines Co., 29 Marvel Bld., P. O. Box 963, Pittsburgh, Pa. 11-17

БЕЗПЛАТНІ ВЕЧІРНІ ШКОЛИ В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

будуть отворені

З ДНЕМ 6. ЖОВТНЯ 1919 Р.

(OCTOBER 6, 1919)

Всї ті, котрі хотять ходити до школи, можуть зголошуватись вечерами 30. вересня і 1. і 2. жовтня до котрої будь із слідуючих шкіл:

Школа No. 1, York Street.
Школа No. 8, Sherman Avenue.
Школа No. 9, Brunswick Street.
Школа No. 11, Bergen Square.
Школа No. 14, Union Street.
Школа No. 20, Danforth Avenue.
Школа No. 22, Halladay Street.
Школа No. 32, Coles Street.

Будуть учити всі початкові предмети.

Особлива увага буде віддана при науці англійської мови для мешканців чужого походженя.

Мущини будуть учити ся як стати горожанами.

ШКОЛИ Є БЕЗПЛАТНІ ДЛЯ ВСІХ.

Розпорядженєм Ради Шкільної
ALEX. S. HAMILL,
президент.

ПОМИНКИ

получені з вечерком в честь памяти покійного

о. М. СТЕФАНОВИЧА

відбудуть ся в Пітсбургу, в церкві св. Івана Хрестителя, Carson & 8th St., в

ВЕЧЕРОК

В ПОНЕДІЛОК, 29. ВЕРЕСНЯ

о годині 8. вечером в церковній гали.

Служба Божа з парастасом о годині 10. рано ві второк дня 30. вересня.

На се велике і сумне сьвято запрошуємо Товаришів Покійного, доколичних сьвящеників і всїх Українців, котрим дорога память великого Патріота і вельми заслуженого сьвященика. 113,14

о. Нестор Дмитрів, о. Д. Добротвор.

ДАРУНОК З ЧОБОТІВ І УБРАНЯ!

Чи маєте брата, сестру, батька або маму в Европі? Чоботи і убранє там скрізь бракує і тяжко їх дістати. Цїни є так високі, що бідні люди не можуть купувати. Ми вишлемо від Вас і оплатимо цїлу пересилку до котроїбудь части Европи — одну пару женських черевиків і дві пари панчох або пару мужеських робітних черевиків і дві пари скарпиток за $6.50. Вишлемо також убранє або плащ зроблені на замовленє за 20 або 22 долярі і оплатимо пересилку до Европи. При замовленю ноші ми вишлемо взірці за одержанєм двох долярів. Убраня мущин, звані „оверал" з доброї матерії $3.50, зимові шапки $2.50. При замовленю черевиків мусить бути вислана цїла належитість. Пришліть нам їх адресу і залучіть почтовий моні-ордер і міру ще нині! 107в116

THE UNIVERSAL DISTRIBUTING COMPANY, Export Dept. 108,
36 Madison Sq. Sta., New York City.

До Школи! —о— До Школи!

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

і Всякі Шкільні Прибори.

В Січовім Базари можна отримати всякого рода шкільні книжки в українській і англійській мові, для публичних шкіл:

Буквар з Рахунками	35ц
Буквар без Рахунків	25ц
Рахункова книжка I.	15ц
Укр. Методична Граматика	40ц
Українська Повна Граматика Стоцького	$1.50
Школа Народна. Часть II	35ц
Школа Народна. Часть III і IV	50ц
Українська Правопись	50ц
Катехизм	20ц
Історія Біблійна	45ц
Історія Біблійна, більша	60ц
Історія України	40ц
Ґеографія	80ц
Кишенковий Словар	$1.50
Співанник під нотами для Шкіл народних. Часть I. і II.	60ц
Часть III.	60ц
Зошити для школярів по	5ц
Торби для школярів по	30, 50 і 75ц

І всякого рода прибори.

Купуйте в 109-114

СІЧОВІМ БАЗАРИ,

34 E. 7th Street, New York, N. Y.

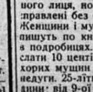
ЧИ ВАШЕ ЗДОРОВЛЄ ВАРТАЄ ДЛЯ ВАС 2 ЦЕНТИ?

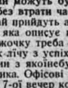


Коли Ви терпите на жолудкові або ниркові долягливости, болї голови, запір, нервовість, утрату апетиту, нестравність, нечисту кров, безсонність, ревматизм, болї в крижах, вишліть до нас 2-центовий лист і подайте свою адресу а ми вишлемо Вам відворотною почтою **ЗОВСІМ ДАРОМ,** без жадних дальших зобовязань повну триденну коробку **JUVITO,** зладжену з чистих, лїчничих зїл, які є поручувані і уживані тисячами вдячних людий. 104-116

JUVITO LABORATORY,
South Hills Branch 25, Pittsburgh, Pa.

КРАСА ВРОДА МОЛОДІСТЬ





Се є правда, що Ви можете виглядати о 20 літ молодші як Ви дійсно є. Недокладности і неправильности Вашого лиця, носа і уший можуть бути справлені без болю і без втрати часу. Женщини і мущини най прийдуть або пишуть по книжочку, яка описує все в подробицях. На книжочку треба післати 10 центів. Також лїчу з успіхом хорих мущин і женщин з якоїнебудь недуги. 25-літна практика. Офісові години: від 9-ої рано до 7-ої вечер кождого дня; в неділї до 4-ої пополудни. Адреса: Dr. G. BUKKI, 407 East 58th Street, New York, N. Y. 4в42

ФІЛЯДЕЛЬФІЙСЬКИЙ СПЕЦІЯЛІСТ ДЛЯ МУЩИН І ЖЕНЩИН.

Доктор Васерман, який лічить успішно хороби жолудка, легких, серця, утроби і нирок, ревматизм і всї недуги крови і скірні вилїчить в як найкоротшім часї так, що не потребуєте переривати своєї роботи.

Його офіс має нову машинерію до бадана і лїченя недуги. Він також уживає X-RAY машини, яка є необхідна для лікаря. Перша візита є у него за дармо тому, щоби переконати ся чи можна вилїчити чи нї, позаяк невидїчимої недуги він не берeсь лїчити. 106—

Dr. WASSERMAN, 1335 ARCH STREET, PHILADELPHIA, PA.

Офісові години від 9. рано до 8. вечер. В неділї від 10. рано до 2. попол. Голосіть ся особисто, бо почтою не лїчу. Можете говорити по українськи.

Др. КАУФМАН ГОВОРИТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ

Єсли хочете совісної поради в якій небудь Вашій недузї, прийдіть до д-ра КАУФМАНА, з ним в рідній мові поговорите, він Вам скаже відразу, і пізнає ся на Вашій недузї, чи Вам лїченє що поможе.

Др. Кауфман ЛІЧИТЬ всї отсї недуги: МУЖЕСЬКІ І ЖІНОЧІ. Задуху (астму) лїчить новою машиною приміняючи електрику і помповане воздуху. ДР. КАУФМАН лїчить затроєня і неправильности крови, ревматизм, ломанє костий, болї голови, завороти, болї крижий, недуги жолудка, катар легких і жолудка, нирок, міхура, паралїж, випаданє волося. Лїчить всї жіночі недуги, яко АКУШЕР СПЕЦІЯЛІСТ ЛІЧИТЬ УСПІШНО ІНФЛЮЕНЦУ І ЗАПАЛЕНЄ ЛЕГКИХ.

Др. КАУФМАН 111 East 7th Street, NEW YORK

Год. офісові: що дня від 9. рано до 9. вече., в неділю від 9. рано до до 4. пополудни. — Телефон Орчард 6352.

DR. RUSSELL **DETROIT, MICH.**



Я хочу розмовитись особисто з кождим мущиною і кождою женщиною, терплячих на хронічні, нервові, кровні і зложені недуги, або коли Ви терпите на жолудкові, ниркові або міхура недуги.

Коли Ви не могли найти доси пільги у Ваших терпінях і попали в зневіру і все занехали, то зголосіть ся, щоб бути безплатно огляненим і засягнути моєї опінії та поради.

Позаяк я маю 17-літну медичну і операційну в лїченю хронічних, нервових і зложених недуг мущин і женщин. Ви осягнете користи з мого досьвіду кождого разу, коли лише мене відвідаєте.

Я приміню для Вас найновійші наукові методи лїченя, так електричні як і медичні, якими розпоряджаю.

ДЛЯ КОРИСТИЙ ТЕРПЛЯЧИХ МУЩИН І ЖЕНЩИН,

котрі терплять на Ревматизм, Болї в крижах і суставах, Утрату апетиту, Болї голови, Запір, Завороти, Катар голови, Носа і Горла.

ЧИ ВИ МАЄТЕ ЯКИЙ СУМНІВ щодо Ваших долегливостий; чи маєте які скірні викиди, які стали упірчиві і неулеглі на вплив ліку; чи у Вас є такий нервовий стан, який незміняєсь навіть під впливом спочинку, діет і медицини; чи Ви попадаєте в щораз гірший стан? Як так, то ПОРАДЬТЕ СЯ МЕНЕ СЕЙЧАС.

Сотки операцій як у мущин так і женщин уникнено через скоре і властиве застосуванє найновійших наукових метод.

Мої офіси є заосмотрені новими електричними і механічними апаратами, які дали поміч, коли другі методи завели.

ПАМЯТАЙТЕ.—ПОРАДА і ОГЛЯДИНИ ДАРОМ. Зволїканє, недогляд і невластиве лїченє є небезпекою.

Прийдіть до мене, коли потребуєте помочи досьвідченого і у все заосмотреного СПЕЦІЯЛІСТИ.

Години принятя: від 9. до 4. попол. і від 6 до 8 вечер. **Dr. RUSSELL,** В неділї і сьвята від 10-ої до 2-гої в полудне.

176 E. Jefferson Ave., другі двері на схід від Вудвард, Detroit, Mich.

Звісний Dr. GREY Спеціяліст

ПОНАД 30 ЛІТ В ШТУЧНІМ ЛІЧЕНЮ ЕЛЄКТРИКОЮ

117 E. 17th St., БЛИЗЬКО UNION SQUARE **New York City.**

Він уже вилїчив тисячі людий і бажав би і Вас вилїчити, коли терпите на нирки або міхур, скірну недугу, ечему, пропуклину, гемороїди, фістулу, ревматизм, невральгію, нервовість, болї крижий, слабости носа, горла і жолудка, кашель, застуду. Запалене легких або всяку иншу хронічну недугу. Коли лікар, який лїчив Вас ще не вилїчив Вас, ідїть до добре звісного і давно основаного офісу д-ра Ґрея, бо він вилїчить те, чого другі не могли.

ПОРАДА ДАРОМ. — ЛІКИ $1.00.

За професійну обслугу числить низькі цїни.
Години: від 9-ої до 8-ої; в неділї від 9-ої до 3-ої.

КОЛИ ЧОЛОВІК Є ХОРИЙ

ТО ПЕРШОЮ РІЧИЮ, ЯКУ ВІН ХОЧЕ ЗНАТИ Є „ДЕ ЗНАЙТИ ДОБРОГО ЛІКАРЯ".



Коли звернете свої кроки впрост до заведеня Др. Кафмана, 607 Маркет Стріт, Філядельфія, то знайдете практичних спеціялістів за якими шукалисьте без страти часу і гроша на инших лікарів.

Коли його відвідаєте то зауважите, що лікар є дуже обережний в видаваню діягнози вашої слабости; то є, що він шукає докладно нащо Ви хорі. Його заведене є заосмотрене в модні і докладні апарати, так що коли потреба аналїзи крови, хемічної аналїзи мочи, огляненя лучами X-рей, або що иншого, то він має під рукою для Вас. При помочи тих розслїдів докладного розслїдженя недуги мущин, неможливим є помилка.

Лікар скаже Вам яка є умірковована цїна за лїченє. Жаден чоловік не може відійти задля браку гроша. Кождий робітник може числити на поміч лікаря, наколи може сплачувати йому належитість тижнево або місячно, як може, а його оплата задля його великої практики є так низька, що жаден хорий не повинен обавляти ся йти до нього. 21-33

Його Інституція має кождий найновійший апарат до оглядана хорих: Статік, Ґалванік, Дарадік і Гай Фріквенсі Електрісіти; Озоне Інгалаторіюм, Електрік Осціллаторс, і инші модерні апарати.

ВІН ЛІЧИТЬ ВСІ НЕРВОВІ, ХРОНІЧНІ І ЗАДАВНЕНІ НЕДУГИ, ЯК: СЕРЦЯ, ЖОЛУДКА, УТРОБИ, НИРОК, ПОЗНАКИ МОЧОВІ.

Прийдіть до него і станьте здоровим.

Оглядини і порада даром.

ОПЛАТА НИЗЬКА І МЕДИЦИНИ ДАЄСЬ.

Dr. CAUFFMAN, 607 MARKET STREET, PHILADELPHIA, PA.

Години: від 9. рано до 8. вечер; в неділї від 10. рано до 1. попол.

ЛІТЕРАТУРНА ТВОРЧІСТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

ОМЕЛЯН Ф. ПРОЗОРА.

Між тисячами нових могил, які виростають з дня на день на бруклинськім кладбищи, находимо одну сьвіжу, не порослу ще курганом могилу Омеляна Федоровича Прозори. Добрий Українець, вірний син свого народу — Омелян Ф. Прозора помер далеко від рідного краю, куди збирав ся повернути, щоб в годині лютого горя помогти свому рідному народови у його нерівній боротьбі за красшу долю. Повних 28 літ прожив він серед непривітних обставин на чужині. І сей довгий побут на чужині — се одна безперервна його боротьба з мозольними злиднями, одна повна чаша гіркого горя, яке приходило ся йому пити з дня на день.

Думав: — поверне в рідний край, між своїх рідних і знакомих, і там бодай на старість осолодить своє житє... Думав: — поверне в рідну сторону, там стане в один великий ряд народних робітників і в запалі боротьби забуде всьо то лихо, яке прийшлось йому зазнати на чужині. Думав, мріяв — лиш мрії не сповнились. Нитка його житя урвалась, нагло, несподівано...



Фотографія з 1899 року.

Покійний Омелян Ф. Прозора родив ся 19. вересня 1865 року в селі Ємчиха, канівського повіту на Київщині, Україна. Син селянина, не одержав він в старім краю висшої осьвіти. Оженив ся, діждав ся сина, котрому на імя Явтух, і в 1891 році виїхав сам до Америки. Його синови буде тепер 29 літ; він покінчив реальну школу в Київі і підчас війни служив яко офіцир в російській армії. До Америки прибув Омелян Прозора 29. серпня 1891 року. Помер 22. серпня 1919. Отсе кілька дат з його житя.

* * *

Смерть Омеляна Прозори є великим ударом для нас, коли ми познакомимо ся близше з його житєм, характером і працею. Покійний був першим іміґрантом, що пустив ся з Київщини в Америку. Перед тим в його рідних сторонах ніхто не чував про сей далекий край, „пливучий молоком і медом", а бодай ніхто не пускав ся їхати до нього.

Прибувши сюди, він був знова першим і одиноким іміґрантом з України, що все і всюди маніфестував себе Українцем, а не жадним „малоросом", „русским" або „хахлом". Своїй національности він ніколи не спроневірив ся. Українською національною ідеєю, ідеєю наших батьків і прадідів він жив до останнього удару свого серця. Він любив тих, що признавали себе Українцями, що працювали для свого народу, що йшли з народом, що трудили ся для народу, — а ненавидів відступників народних, ненавидів „малоросів", „хахлів", ненавидів запроданців, що свідомо чи несвідомо виступили з українських національних рядів.

Покійний любив працювати і хотів працювати для свого народу. Лиш свою долю все старав ся вязати з людьми чесними, повними посьвяти і щирости. У його записках находимо згадку про знакомство з покійним Антоном Бончевським і з покійним Миколою Стефановичем, першими ветеранами серед української іміґрації у Злучених Державах. За житя він все висказував ся про них яко про своїх найбільше улюблених приятелів, добрих патріотів, щирих діячів народних. Згадуючи про них, не раз і не два з його очий потекли гіркі сльози жалю непрогляддного. Вони були у нього сьвіточами, були для нього символом патріотів, з якими вартає звязати себе та йти рука в руку, рамя в рамя, в одній ряді, одним шляхом, до одної сьвітлої мети: — до двигненя народу зі сну до житя.

Сам покійний може послужити для всіх нас взірцем чоловіка працьовитого, невтомного, рухливого. Ціле своє житє в Америці він посьвятив для самоосьвідомленя. В 54-тім році житя він все ще побирав науку в кількох вечірних школах. Серед полишених ним паперів пободиберемо ріжні шкільні дипломи. Крім звичайних вечірних шкіл для чужинців, де учать англійської мови, ходив покійний до вечірної гімназії для мущин, в Ню Йорку, де студіював аритметику, реторику, фонографію, ораторство, французьку мову, альгебру і инше. В 1901 році одержав сьвідоцтво, що перший курс аритметики покінчив з успіхом. В 1902 році одержав сьвідоцтво, що перший курс реторики, граматики і фонографії покінчив з успіхом. В 1903 році одержав сьвідоцтво, що однорічний курс ораторства покінчив вдоволяюче. В 1906 році одержав сьвідоцтво, що дворічний курс французької мови покінчив вдоволяюче. А в 1910 році одержав сьвідоцтво, що дворічний курс альгебри покінчив з відзначенем. В 1912 році заряд сеї гімназії виписав Прозорови ось-таку рекомендацію для заряду університету „Єйл", в Ню Гейвен, Конн., котрий Прозора подав ся був з тим як принятє його яко ученика: „Омелян Прозора побирав науку в сій гімназії через останних 12 літ і весь сей час його уважано яко чоловіка доброго морального характеру. Він бажає взяти у Вашім університеті остаточний курс отсих предметів: англійська мова і література, латинська мова, німецька мова, французька мова, альгебра, геометрія, тригонометрія і фізика".

В останних роках перебував головно в Ню Йорку, де працював яко секретар юнії робітників при розбірці старих домів. Крім того ходив на вечірні курси в нюйорській колеґії і до школи „Купер Юніон". Одним словом — він весь час працював над собою, все бажав чогось в книжках, все старав ся знайти нове сьвітло над многими замотаними проблемами.

* * *

Також на поли української літератури поклав він не малі заслуги. Зпід його пера вийшло кілька театральних штук, в котрих він представив гниле російське царське православє, яке помагає петербурській адміністрації торочити житєвий нерв українського народу. Писав по українськи і анґлійськи. Його праці є отсі: „Бог на Україні", „Причта Самарянина", „Цар Микола II.", „The Origin of Dreams".

Писав також вірші, які час від часу появляли ся у „Свободі" та инших українських часописях. Деякі з полишених віршів будемо містити в „Літературнім Кутику".

Помер далеко від рідної землі, куди кілька разів збирав ся виїзджати. Помер на параліж мозку, нагло — на зборах робітницої юнії, котру зорґанізував і для котрої віддавав усі свої сили. Чужа земля приняла кости сього спокійного, тихого, але щирого і неструдженого робітника. Помер, оставивши по собі жаль у тих, що його знали, з ним сходили ся і працювали.

Нехай чужа земля буде йому пером.

Омелян Прозора.

ЧАС БОГА ПІЗНАТИ...

Нема краще по всім сьвіті,
Як на Україні;
Ох, колиж то ми від царя
Діждемо ся волі?

Летить земля коло сонця
І не спочиває;
Ох, колиж ми діждем Творця,
Котрий нас зрівнає?

Летить земля, мов та куля,
„Доганяє бога";
Ох, колиж вже наша доля
Не буде убога?

В союз, в союз, міліони,
Земля всім нам мати;
Проч дикарської мамони,
Час Бога пізнати.

Ню Йорк, в 1908 році.

Омелян Прозора.

РОЗСТУПИ СЯ, ЧОРНА ХМАРО.

Розступи ся, чорна хмаро,
Та не збирай тучі;
Не блукай же, чорна маро,
В довголітній ночі.

Хмара, тучі, чорна пітьма
Не нам, а злодіям...
У них доля, а в нас нема,
І щож то ми вдієм?...

Наша доля в їх неволи
Плаче і ридає,
Гризе мрамори, поволи
І нас виглядає...

Ню Йорк, в 1908 році.

Текля Сотник.

ВЕРТАЙ НА УКРАЇНУ.

І аж на чужині други погибають,
За свою дружину зовсім забувають;
Ой ти, молодче, вертай на Вкраїну,
Розвеселяй її, сердешну дружину.

Бо Матір-Вкраїна, се твоя дружина,
Хто про ню забуде — нещасна година;
Хто-ж поможе Неньці із біди повстати,
Тому зоря щастя усе буде сяти.

Агвілар, Колорадо.

Замашистий.

ЩО ТАМ, ТО НЕ ТУТ.

(У відповідь А. К.).

Тяжко, тяжко, як розлука
В серце ся вдирає,
А ще тяжше, що Трой, Ню Йорк,
Дунаю не має.

Для Вас раджу, добродійко,
В Европу вертати
І у тихому Дунаю
Зимну ванну взяти.

А тут, де нема Дунаю,
Залишіть ті шутки,
Бо — як каже пословиця —
Що там, то не тутки...

Бруклин, Ню Йорк Сіти.

Марко Скритий.

ВСТАНЕ УКРАЇНА ДО ЖИТЯ ВІЛЬНОГО.

Народе, до бунту! Вже хвиля прийшла,
Страшна хвиля пімсти в народнім житю;
Бери ніж у руки та з ворогом клятим
Розправсь за безправства, за Сибір, [тюрму.

Не жалуй житя за народну справу,
Віддай всьо, що маєш, за добро братів,
Бо житє в неволі нічого не варта,
Й нічого не варта жити в ворогів!

Прокляті часи. Тіло наше точуть,
Тюрми заповняють нашими братьми...
Досить вже кайданів, досить вже неволі,
Проч уже з Сибірю, невалім тюрми!

Проч уже з царями, проч з цісарським [родом!

Ми нарід великий — сорок міліонів;
Ми потомки Ґонти, Максима й Мазепи,—
Ми хочемо Вкраїни без братних кордонів!

...Вже дрожить Помпея,—вулькан вибухає,
Засипле ті місця, де кровня тече,
Де тюрми замкнені з народом стояли. —
Дрожать грубі мури — тюрма вже паде!

Так, тюма народів мусить ся розпасти!
Нарід відплатить ся за свій труд і піт;
До житя вільного встане Україна,
Мучена катами через сімсот літ!

Ню Йорк, 10. жовтня 1914 р.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ЗМІНИ АДРЕСІВ.

Подаєсь до відома, що теперішна моя адреса звучить: MRS. EMILIA UHORCHAK, 216 Washington St., Jersey City, N. J. Tel. 2213 Montgomery. 111-13

Подаю до відома інтересованим, що моя теперішна адреса звучить: ІВАН АРДАН, Room 345, Munsey Building, Washington, D. C. 111-13

Пошукую МИХАЙЛА МОДА, з Підбіри, повіт Рогатин, Галичина. Перед роком перебував в Котсвіл, Па. Хтоби про него знав, або він сам, зволить в дуже важній справі зголосити ся до: JOHN FIRMAN, 421 Oak Street, Coatesville, Pa. 111-13

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ, молодої вдови або старшої віком панночки, котра би хотіла занятись моїм домовим газдівством. Ласкаві зголошеня слати листовно під адресою: MIKE KOPACZ, Box 112, Yatesboro, Pa. 112-14

Пошукую мого мужа **ПЕТРА ПОЛЯКА,** літ 27, родом з Залужа, Збаражського повіту, котрий до недавна перебував в Ню Йорку. Хто би дав мені про него знати, або подав мені його адресу, дам $10.00 нагороди. Голоситись на адресу АНЕЛЯ З БОПКІВ ПОЛЯК, c/o A. U. Exchange, 30 E. 7th St., New York, N. Y. 112-14

Пошукую своїх рідних братів, **НИКОЛУ, МИХАЙЛА, ГРИЦЯ і ВАСИЛЯ СІКА,** з села Лушица, Рукова, повіт Старий Самбір, Галичина. Тому сім літ назад перебували в Скрентон, Па. Хтоби про них знав, або вони самі, зволять зголосити ся до: ANNA BUDZANOWSKA, Alicia, Pa., Lafayette Co. 11-13

Пошукую своїх краянів **ІВАНА ПРИТКО і СТАНИСЛАВА ПОДКОВСЬКОГО,** з Руди Жеревецької, повіт Рава Руська, Галичина. Хтоби про них знав, або вони самі, зволять зголосити ся до: H. SPODAREK, 9017 Barley St., So. Chicago, Ill. 113

Пошукую РОМАНА КОСЦЮКА, з Долинського повіту, Галичина. Він має отримати важний лист з краю. Нехай зголосить ся до: WASYL SOPOTIAK, 821—3rd Ave., Minneapolis, Minn. 113

Пошукую свого шваґра **САНДА МОРОЗЕВИЧ,** з села Боривець, повіт Заставна, Буковина. В 1914 і 1915 році перебував в Мінесот Дулют, Канада. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: JOHN ANTOSZCZUK, Box 42, P. O. Iroquois Falls, Ontario, Canada. 113-15

Пошукую в дуже важній справі **ДМИТРА ГРАБАР,** з села Пристань, повіт Жовква, Галичина. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: ELIAS HORBAL, 19 Cicotte St., Detroit, Mich. 113-15

Пошукую свого брата **ЛУЦЯ СОНИЧ,** з села Волче, повіт Турка, Галичина. Перед кількома роками перебував в Бервік, Па. Хтоби про него знав, або він сам, зволить зголосити ся до: NICHOLAS SONYCH, 181 Gilbert Ave., Detroit, Mich. 113-15

Пошукую свою сестру, котра перед війною приїхала до Америки. Я є її брат Йосиф, з села Присівці, повіт Зборів, Галичина. Моя адреса є: JOSEPH PYRYMYBIDA, 11 Main St., N. E., Minneapolis, Minn. 113-14

Де є мій муж **ІВАН ҐЕРМАК,** або **ЯСЬКО ҐЕРМАК.** Перебував в Скрентон, Па. Хтоби про него знав, а подасть мені його адресу, дістане $5.00 нагороди. Моя адреса: OLENA GERMAK, 17 Ann St., St. Johnsville, N. Y. 113

П О З І Р! ПОШУКУЮ СПІЛЬНИКА АБО СПІЛЬНИКІВ. Інтерес є дуже добрий і для кождого корисний. Сей інтерес кождий може вести у власній хаті. Пишіть не оминаючи нагоди: THEODORE KRZYZANOWSKI, 386 Chestnut St., Springfield, Mass. 13-15

Петро Корпан, родом з Делієв, повіт Станіславів, Галичина, пошукує свого шваґра **МИХАЙЛА ЗАЯЦЬ.**

Теодор Чернецький з Ушковиці, повіт Перемишляни, пошукує свого брата **МИХАЙЛА ЧЕРНЕЦЬКОГО.**

Оба згадані земляки є інтерновані в італійськім полоні. Адреса до них: PETER KORPAN, Inft. Reparto di Fossano, Italia. 113

Де є **АДАМ МАРТИНЮК,** з Турівки, повіт Скалат, Галичина. Тому три роки назад перебував в Вунсокет, Р. Ай. Пошукує його брат Василь Бабій з італійського полону, котрого адреса є: WASIL BABIY, No. Dl. M. 5633, C. F. Belvedere Firenze, Italy. 11-13

Де є **КАТЕРИНА МАҐНАВСЬКА,** з дому Лазарук, з Єзуполя, повіт Станиславів, Галичина. Хтоби про неї знав, або вона сама, нехай в дуже важній справі зголосить ся до: JACOB MAZUMANSKI, 521 Hamilton St., Philadelphia, Pa. 111-13

Де є **ІВАН і ДАНЬКО ПАПАРОВСЬКИЙ,** з села Команча, повіт Сянік, Галичина. Перебували в Плимавт, Па. Хтоби про них знав, або вони самі, зволять зголосити ся до: ALEX KOPULEC, 219 Oak St., New Haven, Conn. 111-13

Де є моя жінка **МАРІЯ МОЙСЕЙ,** з села Деревляне, повіт Камінка Струмілова, Галичина. Жінко, досить того бурлакованя, верни ся а перепросимо ся і заживем як Бог приказав. Моя адреса: M. MOJSEJ, 1203 South 2nd St., Philadelphia, Pa. 113-15

Де є **ДМИТРО РОҐОВСЬКИЙ,** з села Зерниця Нижна, повіт Ліско, Галичина. Перед шістьома роками перебував в Алегені, Па., звідки писав листи до своєї жінки, відтак і слух за ним пропав. Хтоби про него знав і подасть його адресу, дістане $25.00 нагороди. Ласкаві зголошеня слати до його жінки під адресою: TEKLA ROGOWSKA, 233 Orange St., Albany, N. Y. 112-14

Роман Макар, з італійського полону, пошукує отсим своєї сестри **ЗОФІЇ МАКАР,** котра зволить писати під адресою: ROMAN MAKAR, A. 374,-516, P. of W., Montello, Camp A. P. O. L. 1, Italia. 113

Стефан Гуменний, з італійського полону, пошукує отсею дорогою своїх братів **ЙОСИФА і МИХАЙЛА ГУМЕННОГО,** котрі в 1909 році виїхали до Канади. Нехай ласкаво зголосять ся під адресою: STEFAN HUMENNY, A. 468,516, P. of W., Montello, Camp A. P. O. L. 1, Italia 113

ХТО З МОЇХ краянів, котрі походять з села Біленьки Малої, пов. Самбір, Галичина, має які листи з краю, нехай ласкаво [illegible] підписаного: JOSEPH HOZYASH, 106 Bridge St., Phoenixville, Pa. [illegible]

В кождій українській хаті повинна находитись часопись „Свобода".

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Українська місія мала замовити 4,500.000 пар черевиків.

„Бінгемтон Пресс", з 17. серпня 1919 подає, що українська місія у Вашінґтоні, на чолі котрої стоїть др. Юліян Бачінський, має замовити 4,500.000 пар черевиків у фабриці Ендікат-Джонсон, в Бінгемтон, Н. Й., яка є найбільшою фабрикою обуви в Злучених Державах.

Орґанізують нову політичну партію.

На день 9-го грудня 1919 року до Ст. Луіс, Мізури, скликують зїзд, аби заснувати нову політичну партію. Головним ініціятором нової партії є Дудлей Філд Малон, з Ню Йорку, колись великий прихильник президента Вілсона. Вілсон був навіть іменував свого часу Малона податковим комісаром нюйорської пристані. Прихильники пропонованої партії оскаржують демократичну і републиканську партію, що вони не є репрезентантами горожансеї країни, і заявляють, що між обома згаданими партіями нема в дійсности найменьшої ріжниці, хиба те, що при виборах поборюють себе взаїмно о державні становиска. Обі згадані партії, будучи тепер при силї і власти, не розвязали питань про право свободи слова і зборів та цїлком не інтересують ся економічними потребами працюючих мас. Нова політична партія має опирати ся головно на сельсько- і місько-робітничих орґанізаціях.

Січове віче в Бриджпорт.

Минувшої неділї, 21. вересня 1919, в Бриджпорт, Конн., відбуло ся січове віче при участи около 50 осіб. Цїлию віча було обговорене і пояснене програми і статутів Січової Орґанізації, що й осягнено. Реферат на тему виголосив Микола Д. Величко. Атаман Січової Орґанізації, Іван Бойко, говорив на вічу про конечність отвираня просьвітних, кооперативних і промислово-фахових курсів для українських іміґрантів. „Україна — говорив атаман Бойко — лише тоді буде власністю Українців, як Українці загорнуть у свої руки всю торговлю і весь промисл на Україні".

По виголошеню рефератів наступила маленька дискусія, яка опісля перемінила ся була в остру полєміку. Один з присутних, якийсь Кобрин, говорив, чому він не належить до Січової Орґанізації. „Тому, — каже — що Січова Орґанізація не має тісами цїли, що Федерація Українців"... На се відповідав йому М. Величко. Інтересовно доказано фактами, що цїли Січової Орґанізації так ріжнять ся від цїлий Федерації, як день від ночи. „Мені — говорив Величко — прикро порушати справи иншої орґанізації на січовім вічу, однак коли сього хтось бажає, то треба сповнити його волю, тимбільше тоді, коли хтось, аґітуючи на січовім вічу за Федерацією, хоче нанести шкоду Січовій Орґанізації. Федерація не сповнила ніодної точки зі свого статута. Замісць ширити просьвіту, провідники Федерації бють ся публично по тварі, з кулаками нападають на инших людий, чим наносять нам встид і ганьбу перед другими народами, а в наш нарід вносять деморалїзацію. Думаю, що бите по м.... ніколи не належить до просьвіти. В статуті Федерації говорить ся, що Федерація має закладати народні доми, пересилкові бюра, має устроювати ріжні наукові курси, а доси того нема. Зібрали в людий гроші на бюро пересилки грошей, а того бюра нема і до нині. Народних домів не лише, що не закладають, але противно — старають ся нищити ще ті, які вже побудовано, як се маємо ся справа з домом в Ню Йорку, котрий Федерація всїми способами старала ся знищити. Курсів не устроюють. Впрочім — не місце тут на говорене справ инших орґанізацій. Провідники Федерації можуть повибивати собі всї зуби, поломати собі всї ребра, порозбивати собі крісла на голови — Січову Орґанізацію се не обходить. Січова Орґанізація стоїть на боці і має сповняти свою роботу, незалежно від діяльності другої орґанізації має їти до своєї цїли".

Опісля забрав слово якийсь чоловік, на імя Німець. Він знова казав, що є соціялістом і большевиком. Коли присутні почули його вислів, спротивили ся його бесїди і зажадали відібрання слова. Німцеви відповідав також М. Величко, на тему: „Чому Українець не може бути большевиком". В тягу дискусії дехто вирвав ся до слова без дозволу предсїдателя віча. На се предсїдатель віча, В. Венґринович, заявив, що хто ще раз вирветь ся говорити без його дозволу, спричинить безпорядок, то той мусить виступити з салї. Коли один присутний Москаль, большевик, не повинував ся приказови предсїдателя, його забрали Січовики і спокійно викинули з салї. Віче покінчило ся відспіванєм українських гимнів та вправами Січовиків.

Січ ім. Грушевського в Ню Кенсінґтон.

Доносять нам з Ню Кенсінґтон, Пенсильванія, що там основано Січ ім. Михайла Грушевського, від. 20 Січової Орґанізації. На початок вступило 30 членів, самі молоді і здорові люди. Молодіж вписувала ся у ряди з великим запалом до праці і є надія, що відтепер народне житє в Ню Кенсінґтон пійде новою, сильнійшою стругою від доси. З огляду на се, що в тій місцевости є досить Українців, є надія, що січові ряди скоро поможать ся значно, а також инші поблизкі місцевости пійдуть слїдом за нюкенсінґтонськими Українцями, закладаючи у себе Січи.

Вже відрікаєть ся своєї мови.

З Торнерс Фолс, Масс., доносять нам, що один тамошний Українець став нараз зрадником, значить відрік ся свого народу, своєї мови і всього, а пристав до Поляків. Є ним якийсь Григорій Юрчак, родом з Новосілки, сяніцького повіту в Галичині. Він перестав говорити по українськи, а уживає ломаної польської мови, читає вже польські газети, належить до польської орґанізації і ходить до польського „косцюла". Треба знати, що Юрчакові родичі є не лише Українцями, але й не знають навіть всьо, що польське. Жінка і діти Юрчака є Українцями. Сам Юрчак був добрим Українцем, аж пяраз перекабатив ся в Поляка, бо каже, що східна Галичина вже належить до Польщі, отже йому нема чого бути Українцем. Встид і ганьба таким людям.

Шікаґовські теслі виграли страйк.

15.000 теслїв у Шікаґо, котрі страйкували о підвишку платні від 18. липня, покінчили побідно свій страйк 19. вересня. Боси згодили ся платити своїм робітникам одного доляра на годину. Се найбільша платня, яку денебудь у Злучених Державах побирають теслї.

Дївчина в штанах появила ся на улицях Ню Йорку.

Ню Йорк все має щось нового і сензаційного. Недавно на його улицях появив ся „Адам", цілком в райській одіжи, значить — нагий, а тепер знова появила ся „Ева", але в штанах... Сею „Евою" є панна Фені Гарлей, котра на днях прибула до Ню Йорку з Арізони. Вона замешкала в готели МекАлпін. На улицю вона виходить в мужеській одіжи, зміняючи її два рази на день. Слїдом за нею посуваєть ся товпа цікавих, котрі приглядають ся, як то женщина може ходити в штанах. А панна Гарлей машерує улицями, не звертаючи навіть уваги на товпу.

Вона лише дивуєть ся, що ніні на сьвіті є ще так богато нерозсудних людий, котрі уважають женщину в штанах якимсь дивоглядом. „Чому се вам бути комусь дивним, що мені лекше ходити в штанах ніж в спідниці?" — питає панна Гарлей. Панна Гарлей не є собі звичайна дївчина. Вона покінчила університет, була 15 літ в Мексику, де студіювала археольоґію. Цїлу свою подорож по Мексику вона зробила на кони і весь той час уживала штани і цїле мужеське одїнє. „Я — каже вона — цїлком не пропагую, щоби женщини носили штани; Боже мене борони. Я не є реформаторкою спідниць. Я лише вірю в індивідуальність. І вірю, що теперішна форма жіночої одіжи зробила женщин низшими інтелектуально, політично і суспільно та причинила ся до їх природної фізичної слабости. Черевиків з високими запятками не хочу бачити на своїй очи; се дивоглядність — такі черевики. Ношене штанів у женщин є справою психольоґії. Деякі нерозсудні дївчата думають, що до штанів треба конче додати курене і питє алькоголю. Я ані не курю, ані не пю, а мимо того ношу штани, бо се для мене сто разів вигіднїйше ніж спідниця".

2-центові монети.

Жіноче товариство для вшанованя памяти Теодора Розевелта, бувшого президента Зл. Держав, вистосувало на днях домаганє до правительства у Вашінґтоні, аби воно привернуло знова 2-центові монети, вицофані з циркуляції в 1874 році, але щоби нові монети носили на собі портрет полковника Теодора Розевелта, подібно як є монети з портретом президента Лінкольна.

ДО СІЧОВИКІВ І СІЧОВИЧОК В НЮ ЙОРКУ.

Подаєсь до відома всім членам Січи ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку, від. 1 Січової Орґанізації, що надзвичайні загальні збори Січи відбудуть ся в середу, 24. вересня в салї Укр. Народного Дому, 217-19 Іст 6-та ул., точно о годині 8-мій вечер.

Програма зборів слїдуюча:

1. Отворенє зборів.
2. Впис нових членів.
3. Вибір старшини на місце уступивших.
4. Справа власного льокалю, читальні і бібліотеки.
5. Справа молодечої Січи.
6. Справа кооперативного курсу.
7. Виготовлене пляну дальшої праці в Січи.
8. Січ, а рішеня Головного Січового Зїзду.
9. Внески і дискусії.
10. Замкненє зборів.

Від сих зборів буде залежати дальше житє і розвій недавно сильної і славної нюйорської Січи. Вже досить сеї дітвацької „політики" яка допроваджує нашу Січ до руїни. Пора нам братись до реальної праці на заседанім січовім поли і хто вірить, що лише зєдиненими силами скорше днимось до бажаної цїли, хай прийсдить на збори і стає в січові ряди; кому-ж мило гнити в безділлю барабах, бабраючись в карколомній „політиці", не знаючи їй путя ані виходу, нехай не пхаєсь між Січовиків!

Січові урядники, котрим видно „направду спрікрилось урядувати" в Січи, повинні прийти і на зборах заявити свою резиґнацію а не на улиці.

З членами, котрі без подання причини не являть ся на зборах, поступить ся після січових правил.

Всіх Українців, бажаючих вступити в члени Січи, просимо прийти на сї збори як найчисленнїйше. Новоприступивші члени будуть мати повне право голосу і слова на зборах.

Нечлени не можуть бути присутними на зборах. Старі члени, не вирівнавши своїх членських належитостий, перестануть бути членами Січи.

В члени Січи приймаємо всїх щирих Українців і Українок, з виїмком закукурічених „червоно-ґвардійців".

Здорові були!

П. Задорецький, секретар.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".